יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

הײַנט 10 זײַטען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

№ 255 | Łódź, Wtorek, 7 listopada 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, י״ח מרחשון תרצ״ד | № 255

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דאנציג און די פעלקער-ליגע

טרעטען אריין אין א זעהר שארפען קאנפליקט

הויך-קאמיסאר איז נאך דאנציג איז נאר אן אבסערוואטאר פון די פויליש-דאנציגער בעציהונגען. — הויך-קאמיסאר דארף זיך נישט מישען אין די אינערליכע ענינים פון דאנציג. — דער הויך-קאמיסאר איז נישט קיין גובערנאטאר. — מען דארף זיך האלטען אין ווערסאילער טראקטאט. — די יודען אין דאנציג דארפען זיך נישט שרעקען פאר די אינערליכע פאליטישע קאמפליקאציעס.— די רעכט פון דער פוילישער מינדערהייט איז געזיכערט

ערקלערונגען פון דאנציגער סענאט-פרעזידענט אויף א פרעסע = קאנפערענץ

דאנציג, 6. (ספ. טעל.)

היינט איז דא פארגעקומען א פרעסע-קאנפערענץ בײַם פרעזידענט פון דאנציגער סענאט ראושנינג.

פרעז. ראושנינג האט זיך אפגעשטעלט אויף די געשעהענישען פון די לעצטע טעג און אנגעוויזען אז הגם מען דארף נישט רעכנען אז זאל האבען אריינגעטרעטען א איבערפרוף-מאמענט אין די אינערליכע בעציהונגען אין דאנציג, דאך קאן אריינטרעטען א אינטערנסטע ענדערונג אין דער ריכטונג.

ווייטער האט דער פרעזידענט געגומען רעדען וועגען איצטיגען קאנפליקט מיטן הויך-קאמיסאר, פון דער פעלקערליגע ראטינג, פעסטשטעלענדיג אז די דאנציגער אפאזיציאנעלע ריכטונגען זוכען איצט שוץ בײַ דער פעלקערליגע.

די פראגע צי פארלאמענטאריזם האט איצט בכלל א עקזיסטענץ-בערעכטיגונג — האט געזאגט דער פרעזידענט — געהט איצט אויז נישט אן. עס איז אבער נישט דערלאזבאר אז דער הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע זאל זיך מישען אין די אינערליכע פראגען פון דער פרײַשטאט ארויסרופענדיג גלײַכצײַטיג דעם אײַנדרוק, אז די פעלקערליגע קאן אפהאלטען איהר אינערליכע פאליטישע ענטוויקלונג.

דער סענאט וועט בײַ צום לעצטען פערטיידיגען די פאליטישע אומאפהענגיגקייט".

ווײַטער האט ראושנינג אנגעלייקענט אז דער דאנציגער סענאט האט זיך געהאלטען בײַ דער מאכט נאר דורך דיקטאטור. צוויי פעטיציעס פון צענטרום און סאציאליסטען בעמיהען זיך אויסצונוצען די אינטערנאציאנאלע פאקטארען כדי אויפצוהויבן צו קומען צו דער מאכט, דער דאנציגער בירגער האט רעכט זיך צו ווענדען צו דער פעלקערליגע מיט דער בקשה וועגען אינטערווענץ נאר די דאזיגע רעכט איז פארבינדען מיט א געוויסע פראצעדור — דער פעטענט מוז וועגען דעם מיטטיילען דעם דאנציגער סענאט.

די לעצטע פעטיציעס זענען איבערגעגעבען געווארען דעם הויך-קאמיסאר אהן וויסען פון דער דאנציגער מאכט.

דא האט ראושנינג דײַטליך פעסטגעשטעלט אז דער הויך-קאמיסאר איז נישט קיין גובערנאטאר אין דאנציג, נאר אן אבסערוואטאר פון די בעציהונג צווישען פוילען און דאנציג, האבענדיג די אויפגאבע אכטונג צו געבען אויב עס ווערען אפגעהיטען די אינטערנאציאנאלע אפמאכען, ער האט פונדעסטוועגען רעכט איבערצוגעבען דער פעלקערליגע געוויסע פראגען וועלכע זענען נוגע דער ליגע.

אין געגענפאל וואלט דאך יעדער געקאנט זיך ווענדען צום הויך-קאמיסאר מיט יעדער קלײַניגקייט בעטענדיג אן אינטערווענץ.

אויב די פעלקערליגע וויל דאס זאל זי שאפען א גובערנאלע רעגירונג און ענדערען די פרײַשטאט אויף א רעפובליק פון שווארצע.

דאס וואלט געשטאנען אין סתירה מיטן ווערסאילער טראקטאט, וואס איז מיט א שיעור הארץ אנערקענט געווארען דורכ'ן איצטיגען דאנציגער סענאט.

ראושינג איז מודה אז דער סענאט וועט בײַ זעהר שווערע בעדינגונגען מוזען פערטיידיגען די דאנציגער רעכט אין דער פעלקערליגע.

דער צענטער און די סאציאליסטען האבען גע בילדעט א געמיינזאמען פראנט, כדי צו געבען א קלאפ דעם סענאט. צוליב דעם, וואס זיי האבען גע מאכט דעם סענאט פארוואורפען האט דער פרעזי דענט געהייסען אַרעסטירען 2 פון צענטרום און 1 סאציאליסט.

דער פעלקער-ליגע ראט קאן אננעהמען אנ' ענטגילטיגע דעציזיע אויף וועלכע מיר זענען צוגעגרייט. מיר מוזען אונשעדליך מאכען יעדען שריט פון די ריכטונגען, וואס קאן זײַן א סכנה פאר די אינטערעסען פון דער פרײַשטאט.

אונזער סובעריניטעט קאן נישט ווערען שטארק בעגרעניצט דורך מישען זיך פון אינטערנאציאנאלע פאקטארען אין די אינערליכע ענינים פון דער פרײַ שטאט דאנציג.

צום סוף האט זיך פרעזידענט ראושנינג גע ווענדעט צו די פוילישע פרעסע-פארשטייער און געזאגט, אז עס בלײַבט נישט געענדערט די אנערקענטע רעכט פון דער פוילישער מינדערהייט אין דאנ ציג.

אויך די יודישע בעפעלקערונג אין דאנציג האט נישט קיין יסוד מורא צו האבען אז די אינער ליכע פאליטישע קאמפליקאציעס וועלען אויף זיי האבען א שלעכטע ווירקונג.

די זשענעווער פרעסע וועגען די א״י = געשעהענישען

די אראבישע אקציע אויפ'ן פארום פון פעלקערבונד

זשענעווע. (יט״א) די זשענעווער צײַ טונגען „זשורנאל דע זשענעוו", „זשורנאל דע נאסיאָן" און „לע מאמאנט" האבען פערעפענטליכט אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע א״י=געשעהע נישען ארטיקלען, וועלכע קריטיקירען שארף די אראבישע אקציע אין ארץ-ישראל „זשורנאל דע זשענעוו" ווײַזט אן אויף די גרויסע נוצען פון דער יודישער עליה פאר א״י און האלט דאס די א״י-רעגירונג דארף ארעסטירען און אונשעדליך מאכען די אראבישע רעדעל-פיהרער. די זשענע ווער צײַטונגען ווײַזען אן, אז די א״י, געשעהעני שען זענען נישט קיין רעזולטאט פון א ספאנטא נער מאסען-בעוועגונג נאר זענען קינסטליך ארויס גערופען געווארען צוליב דער סיסטעמאטישער אויפרייצונג מצד די עקסטרעמע אראבישע נאציא נאליסטען.

די סירישע נאציאנאליסטען עמיר ארסלאן און אישאן על דזאברי, וועלכע וואוינען אין זשע נעווע האבען אונטער דער פירמע פון א „סירישער ליגע פאר מענשען און בירגער-רעכט" פונאנדער געשיקט צו דער זשענעווער פרעסע און צו די מיטגלידער פון דער מאנדאט-קאמיסיע, אנ'אפעל, וואס איז פול מיט רכילות אויף יודען אין א״י און פראטעסטירט געגען דער אונטערדריקונג פון אראבישע דעמאנסטראציעס דורך דער בריטישער פאליציי.

„לינת הצדק"
לאדז, ציגעל-גאס 17
דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט
איז טעטיג טעגליך פון 11—1 און פון 4—6 אווענד און געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר=ספעציא ליסט, קווארץ-לאמפען, דיאטערמע, סא לוקס, עלעקטרישע בעדער. ערמעסיגטע פרייזען.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פּיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 6—9 אוונט.
זונטאג פון 10—1 בײַטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר ארבײַטסלאזע לײַכטע פרײַזן

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונט.

כירורגישער קאבינעט
Dr. med. M.
Eljasberg
80 פיעטריקאווער 80
טעל. 117-87.

וויכטיג פאר דער לאדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז ס'איז ערעפענט געווארען דאס
אמבולאטאריום
בײַם פעראיין „עזרת עניים"
נאדלודקא 8, טעל. 153-99
וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט ארויס דאקטוירים - ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים
ווי אויך דענטיסטישע הילף
ואקסינירען פאציענטען אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אפצאהל.
נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאה לונגען.
די פערוואלטונג.

פאר
גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטען
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

נ״ע אסתר גאלדמאן (געבוירענע במיעלאוו)
איז נאך לאנגע און שווערע לײַדען געשטארבען אין עלטער פון 56 יאהר.
די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, ד. 7 נאוועמבער 1933, 1 בײַטאג פון טרויער-הויז 11 ליסטאפאד 112, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיף-טרויערנדע
מאן, שוועסטער, ברודער, שוועגעריןע און פאמיליע.

שלאסעריי-ארבייטען,
ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל-בעארבעטונגען, מא-שינען-טייל
מיהרט אויס בילוג.
I. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

לעכער
צו וועש און הענט-שקעס ווערן געמאכט
שרודמיעסקא 8

גרעסטער אויסוואהל בײַ
Szczęśliwy
— פון —
מענער-רעשטען
אויף אנצינגער און פאלטענס, בילציער, מאמאשאווער א. א. פון די בעסטע קוואליטעטען מאדערנסטע מוסטערן, צו די ביליגסטע פרייזען.
יעדער קויפער בעקומט ראבאט.
קומט און איבערצייגט אייך!
5 נאוואמיעסקא 5
בײַ R. Szczęśliwy
פראנט 2-טער שטאק
געדענקט דעם אדרעס.
נאוואמיעסקא 2. שטאק נאוואמיעסקא 2. שטאק

סיים־סעסיע אפגעלעגט אויפן 6. דעצעמבער

פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט נעכטן איבערגעגעבן די מאַרשאַלקעס פון סיים און סענאַט

ווארשא, 6. (טעלעפאָניש)!

12 א זייגער בייטאָג איז געקומען אין סיים־בנין דער שעף פון דער ביוראָ פון פרעזעס פון מיניסטאַרען־ראַט ה' פּאַטשאָסקי און איבערגעגעבן דעם סיים־מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי די פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט אַז די געוועהנליכע סיים־סעסיע ווערט אָפּגעלייגט אויף 30 טעג.

באַלד נאָכדעם האָט ה' פּאַטשאָסקי איבערגעגעבן די זעלבע פעראָרדנונג דעם סענאַט־מאַרשאַלעק ראַטשקעוויטש.

צוליב דעם, וועט די סיים־אַרבייט זיך אָנהויבן דעם 6. דעצעמבער, עס וועט דאַן באַטראַכט ווערן דער בודזשעט פון 1934.35.

גערעטעניש אויף אַנטי־יודישע העצערישע אויסגאַבן אין ליטע

קאָוונע, (י.ט.א.) לעצטענס בעמערקט זיך אין קאָוונע אַ גערעטעניש אויף אַנטי־יודישע העצערישע אויסגאַבן. ווי מען רעכנט ווערן די דאָזיגע אויסגאַבן סובסידירט פון היטלער דייטשלאַנד.

מאַרשאַלעק פּילסודסקי אין ווילנא

ווילנא, 6 (טעלעפאָניש)

נעכטן 6,40 אָוונט איז דאָ אָנגעקומען מאַרשאַלעק פּילסודסקי אין דער בעגלייטונג פון פּאָלקאָווניק וואָיטשינסקי.

אויף דער סטאַציע האָט בעגריסט דעם מאַרשאַלעק, דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט און דער מיליטער־אינספּעקטאָר גענ. דאַב־ביערנאַצקי אין דער בעגלייטונג פון העכערע מיליטער פּערזאָנען.

דער מאַרשאַלעק איז אָפּגעפאָהרען אין רעפּרעזענטאַציע פּאַלאַץ.

צוזאַמענפאָהר פון אונגאַרישע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען

בודאַפּעשט, 6. (יט"א טעלעגראַפיש).

היינט איז דאָ געעפענט געוואָרען דער יעהר־ליכער צוזאַמענפאָהר פון די אונגאַרישע נאַציאָנאַל סאָציאַליסטען די אַזוי גערופענע „גרינע העמד־לעך", די רעדנער האָבען געהאַלטען שאַרפע אַנטי־סעמיטישע רעדעס אין וועלכע זיי האָבען בעטאָנט אַז הגם עס איז זיי נישט ערלויבט צו טראָגען קיין גרינע העמדלעך און קיין האַקענקרייץ פונדעסט־וועגען אידענטיפיצירען זיי זיך פולשטענדיג מיט די דייטשע היטלעריסטען.

פייערונג אין מאָסקווע

16 יאָהר ראַטען־פערבאַנד

מאָסקווע, 6 (ספּ. טעל.)

צום 16 יאָהרצייט פון דער אָקטאָבער איבער־קעהרעניש, איז אין מאָסקווער גרויסען טעאַטער פאָרגעקומען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע.

פרעמיער מאָלאָטאָוו האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכע ער האָט אַטאַקירט יאַפּאַן, וואָס האַלט זיך אַגרעסיוו בנוגע די סאָוויעטען. דער רעדנער האָט אונטערגעשטראָכען, אַז די סאָוויעטען שטרעבען צו שלום.

אַמעריקאַ פערגרעסערט דעם פלאָט

לאָנדאָן, 6. (ספּ. טעל.)

פון וואַשינגטאָן איז מען מודיע אַז דאָס פלאָט־מיניסטעריום אַרבייט אויס אַ נייעם פּראָגראַם פון אויסבויען דעם אַמעריקאַנער פלאָט. די הוצאות וועלען אַרומנעהמען 365 מיליאָן דאָלאַר, דערפון ווערען 150 מיליאָן דאָלאַר בעשטימט אויף נאָך־דערגאַניזירען די גרויסע קריגס־שיפען.

אַנטיסעמיטישער אַרויסטריט

פון פירשט אָטאָ ביסמאַרק אין לאָנדאָן

לאָנדאָן (יט"א) דער ערשטער סעקרעטאַר פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן, פירשט אָטאָ פאָן ביסמאַרק האָט אויף אַן אויפנאַהמע, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך דעם „נאַציאָנאַלען פרויען־ראַט" אָנגעגריפען אין זיין רעדע שאַרף די דייטשע יודען. פאָן ביסמאַרק האָט איבערגע'חזר'ט די טענות וועגען די פיל טויזענדער פוילישע יודען, וועלכע האָבען, כלומרשט, פערפלייצט דייטש־לאַנד און בעהערשט די הויפּט־צווייגען פון ווירט־שאַפטליכען לעבען. אַנ'ערך 40–50 טויזענד יודען האָבען שוין פערלאָזען דייטשלאַנד און איך בין צופרידען — האָט ערקלערט פאָן ביסמאַרק, דאָס מיר זענען פּטור געוואָרען פון די דאָזיגע אונגע־וואונשענע עלעמענטען.

אַ נייע פראַנצויזיש־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי

אונטער'ן נאָמען „זשאַן זשאָרעס"

פּאַריז, 6. (ספּ. טעל.)

די שפּאַלטונג אין דער פראַנצויזישער סאָציאַ־ליסטישער פּאַרטיי איז אַ פאַקט. די גרופּע פון רע־נאָדעל און מאַרקעס האָט בעשלאָסען צו שאַפען אַן אומאָפּהענגיגע פּאַרטיי.

דער ראַט פון דער סאָציאַליסטישער לאַנדעס־פּאַרטיי האָט אויסגעשלאָסען רענאָדעלען מיט זיינע 6 חברים און 21 סאָציאַליסטישע דעפּוטאַטען האָט מען געמאַכט אַ פאָרוואָרף פאַר שטימען פאַר דער־צו דאַלאַדיעס קאַבינעט, געגען די אינסטרוקציעס פון דער פּאַרטיי.

עס איז געשאַפען געוואָרען אַ צייטווייליגער עקזעקוטיוו פון דער נייער פּאַרטיי, וועלכע וועט זיך רופען „זשאַן זשאָרעס".

רענאָדעל וועט צושטעלען דעם צווייטען אינ־טערנאַציאָנאַל די סיבות פון קאָנפליקט מיט לעאָן בלום.

די נייע פּאַרטיי וועט פאָרמעל אָנהויבען אַר־בייטען דעם 3 דעצעמבער.

פּלוצלינג געשטאָרבן ד"ר לודוויג טיץ

אַ קרבן פון דער היטלעריסטישער הערשאַפט

בערלין, 6. (יט"א טעלעגראַפיש).

היינט איז דאָ פּלוצלונג געשטאָרבען פון אַ בלוט־שטורץ דר. לודוויג טיץ, ער איז אַלט געווען 37 יאָהר. טיץ איז געווען איינער פון די אָנגע־זעהענסטע פיהרער פון דייטשען יודענטום, זייענ־דיג אַ דאָקטאָר פון בערוף האָט ער זיך די לעצטע צייט צוליב דער היטלעריסטישער הערשאַפט נישט געקענט פערנעהמען מיט מעדיצינישער פּראַקטיק, נאָר זיין גאַנצער צייט געווידמעט דער געזעלשאַפט־ליכער טעטיגקייט. ער איז געווען איינער פון די פאָ־פולערסטע טוער צווישען די דייטשע יודען.

אַרעסטען און דעפּאָרטאַציעס פון יודען אין סאַן־דאָמינגאָ

האַוואַנאַ, (יט"א) אַ געוויסער חיים רע־בער, וועלכער האָט בעוויזען צו אַנטלויפען פון סאַן־דאָמינגאָ און איז אָנגעקומען אין האַוואַנאַ, טיילט מיט, אַז 11 יודישע איינוואוינער אין סאַן־דאָמינגאָ זענען אַרעסטירט געוואָרען, חוץ דעם זוכט די פּאָליציי אַרום נאָך 19 יודען, וועלכע וועלען דעפּאָרטירט ווערען פון סאַן־דאָמינגאָ.

עס האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז קיין סאַן־דאָמינגאָ זענען אָנגעקומען 30 יודען פון קובאַ, וועלכע זענען פעראַנטוואָרטליך פאַרן שטורץ פון מאַכאַדאָ־רעזשים אין קובאַ. מען האָט אויך דערצעהלט, אַז די יודען זענען געקומען קיין סאַן־דאָמינגאָ, כדי אַראָפּצוזעצען דעם דיקטאַטאָר גענ. טרוכיליאָ, וועלכער הערשט אין דער דאָמיניקאַ־נישער רעפּובליק.

11 יודען זענען דעריבער גלייך אַרעסטירט געוואָרען און די איבריגע 19 ווערען געזוכט דורך דער פּאָליציי.

חיים רעבער האָט געבעטען אין נאָמען פון די יודען אין סאַן־דאָמינגאָ, אַז די אַמעריקאַנער יודישע אָרגאַניזאַציעס זאָלען אינטערווענירען, כדי די אַנטי־יודישע רעפּרעסיעס זאָלען אָפּגעשטעלט ווערען.

נייע היטלעריסטישע אַטענטאַטען און עקסצעסען אין עסטרייך

ווין, 6. (ספּ. טעל.)

פון גאַנץ עסטרייך איז מען מודיע וועגען נייע אַטענטאַטען און עקסצעסען פון היטלעריסטען.

די בעדייטונג פון דער קאָאָ־פּעראַטיווער בעוועגונג

ביים בעקעמפען דעם ווירטשאַפט־ליכען קריזיס

וואַרשאַ (יט"א) לויט דער איניציאַטיוו פון דעם יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט וועט היינט, דינסטאָג, דעם 7-טען נאָוועמבער, 8.30 אין אָוונט אין זאַל פון „בני־ברית" (רימאַרסקע 18) ה' דר. פרגס, וויצע־פּאָרזיצער פון פערבאַנד פון קרעדיט־קאָאָפּעראַטיווען, האַלטען אַ רעפעראַט אויף ד.ט. „די בעדייטונג פון דער קאָאָפּעראַטיווער בע־וועגונג ביים בעקעמפען דעם ווירטשאַפטליכען קריזיס".

נאָכ'ן רעפעראַט וועלען פאָרקומען דיסקוסיעס, צו וועלכען עס האָבען זיך געמאָלדען אַ רייהע גע־זעלשאַפטליכע טוער אויפ'ן געביט פון ווירטשאַפט און קאָאָפּעראַציע. איינלאַדונגען קאָן מען בעקומען אין לאָקאַל פון יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט (קרולעווסקא 16, וו. 1).

מען פּרעדיגט שוין די פּאָליטיק פון „רומענישען בלוט"...

בוקאַרעשט. (יט"א) אין דער שטאָט קראַיאָוואַ איז פאָרגעקומען אַ מיטינג אין דער „נאַציאָנאַל־אַגראַרישער פּאַרטיי", וואו עס האָט גע־נומען דאָס וואָרט דער פיהרער פון דער פּאַרטיי אָקטאַוויאַן גאָגאַ, וועלכער איז נישט לאַנג צוריק געקומען פון בערלין. גאָגאַ האָט ערקלערט צוו. אנד.:

אַ קוואַליציע פון פרעמדע האָט פערפלייצט אונזער לאַנד. דעריבער האָב איך אַרויסגעלאָזט דעם דעוויז: רומעניען דאַרף געהערען די רומע־נער. אַמוועניגסטען זענען פעראַהן אַ האַלבער מיליאָן פרעמדע, וועלכע האָבען נישט וואָס צו טון ביי אונז אין לאַנד.

מיר וועלען נישט דערלאָזען אַז דאָס לאַנד זאָל אָנגעפיהרט ווערען דורך זיי. מיר פיהרען דורך אַ פּאָליטיק פון רומענישען בלוט".

גרויסע פייערונג אין לאָדז, צום 15־יאָהרטאָג פון פּוילענס אומאָפּהענגיגקייט

דער יום־טוב פון 15־יעהריגען יובל פון פּוילענס אומאָפּהענגיגקייט איז היי־יאָהר פערבונדען מיט'ן 40 יעהריגען יובל פון מאַרשאַל פּילסודסקיס פּובליציסטישער אַרבייט, און 25 יעהריגען יובל פון פעראיין פון די סטשעלצעס.

דערפאַר וועט דער טאָג פון 11 נאָוועמבער אין לאָדז ספּעציעל געפייערט ווערען. דאָס וועט זיין אַ טאָג פון אָפּגעבען כבוד פּוילענס אומאָפּ־הענגיגקייט, אַ טאָג פון אָפּגעבען כבוד די העלי־דען, וועלכע האָבען בלוטיג געקעמפט פאַר דער בעפרייאונג פון פּוילען.

דער פאַקט בלייבט אַ סימבאָל אַז צוזאַמען מיט'ן יום־טוב פון פּוילישען אומאָפּהענגיגקייט, פאַלט אויס דער 40־יעהריגער יובל פון דעם, וועלכער האָט בעוויזען צו פערקערפּערען דעם געדאַנק וועגען בעפרייען פּוילען, וועלכער האָט בעוויזען מיט העלדישקייט אויסצוקעמפען די איצטיגע גרעניצען פון פּוילען און איז געשטאַנען און שטעהט שטענדיג אויף דער וואַך, פאַר אַ גוטע צוקונפט פון דער מלוכה.

דעם טאָג פון 11 נאָוועמבער וועט גאַנץ לאָדז פייערען און אָפּגעבען האָלד פאַר די פער־דינסטען און ליבע דעם פאָטערלאַנד. די פייערונג וועט דערפאַר זיין זעהר אימפּאָזאַנט און אַן אויס־דרוק פון פּאַטריאָטישקייט פון גאַנצען כלל.

מיר מאַכען קיין געשעפטען נישט מיט אונזערע בלוטיגע דייטשע שונאים!

פּאָל־עמיק וועגען „ברוינעם בוך"

אויפ'ן פּראָצעס וועגען אונטערצינדען דעם רייכסטאַג

בערלין, 6 (ספּ. טעל.)

דער היינטיגער טאָג פון פּראָצעס וועגען אונטערצינדען דעם רייכסטאַג איז ווייטער געווען געווידמעט דער פּאָלעמיק וועגען „ברוינעם בוך".

ביים פּולפּיט פאַר עדות איז געשטאַנען דער ברעסלויער פּאָליציי־פּרעזידענט היינעס, ווען דאָס „ברוינע בוך" בעשולדיגט אין נעהמען אַנ'אַקטיווען אַנטייל אין אונטערצינדען דעם רייכסטאַג.

דער פּאָרזיצער מאַכט אויפמערקזאַם דעם עדות, אַז ער דאַרף זיך נישט פערנעהמען מיט'ן „ברוינעם בוך", וועלכעס איז פול מיט ליגענס פון געמיינסטען סאָרט. אויב מען רעדט אויפ'ן פּראָ־צעס וועגען דאָזיגען בוך, איז דאָס צופעליג. איב־ריגענס, האָבען שוין די געריכטס־פערהאַנדלונגען, צושלאָגען, אין גרעסטען טייל, די פאָרוואורפען, וואָס געפינען זיך אין דאָזיגען בוך.

דער עדות פערנעהמט זיך אָבער פאָרט מיט'ן „ברוינעם בוך", פעסטשטעלענדיג, אַז דאָס איז אַ פאַרטזעצונג פון דער העצע, וואָס עס פיהרען געגען איהם די סאָציאַליסטען.

ווייטער וויל דער עדות בעווייזען זיין אַליבי אין טאָג פון דער רייכסטאַג־שרפה און זאָגט:

— איך פיהל זיך דאָ נישט נאָר אַנ'עדות, נאָר אויך אַ פאָרשטעהער פון די שטורם־אָפּטיילונגען און איך וויל זאָגען, אַז מיר חברים שטורמיסטען פערשטעהען נישט, פאַרוואָס מען מאַכט אַזעלכע פערשלעפּטע צערעמאָניעס מיט די בעשולדיגטע.

דער פאָרזיצער מאַכט דעם עדות אויפמערק־זאַם, אַז די דאָזיגע פראַגע געהערט נישט צו איהם און דאָך פערענטפערט ער זיך. „דער פּראָצעס דויערט אַזוי לאַנג, ווייל עס זענען פעראַהן אַ סך פראַגען און די פּראָצעדור ערלויבט צו שטעלען פראַגען. ווען עס וואָלט זיך נאָר געהאַנדעלט וועגען וואָן דער ליבע, וואָלט דער פּראָצעס געווען גיך פערענדיגט.

דער עדות היינעס הויבט נאָכדעם אָן מיט אָרדינערע ווערטער צו שילדערן דעם בשולדיגטען טאָרגלער און רעדט וועגען זאַכען, וואָס האָבען נישט קיין שום געמיינזאַמעס נישט מיטן פּראָצעס.

דער פאָרזיצער פיהרט איהם זעהר איידעל אַרויף אויף דער פאַקטישער טעמאַ און פרעגט איהם:

— איך מוז אייך דייטליך פרעגען: צי האָט איהר אַנטייל גענומען אין אונטערצינדען דעם רייכסטאַג.

עדות: מיט דער גאַנצער דאָזיגער זאַך, האָב איך נישט געהאַט קיין שום געמיינזאַמעס.

פּראָטעסט פון סאָוויעטישען אַמבאַסאַדאָר אין בערלין

פּאַריז, 6. (ספּ. טעל.)

בעכטען האָט דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין בערלין אויסגעדריקט זיין פּראָטעסט געגען די ווערטער וואָס מיניסטער גערינג האָט בענוצט וועגען די סאָוויעטען אויפ'ן פּראָצעס וועגען אונטער־צינדען דעם רייכסטאַג.

אויך דער שפּאַנישער אַמבאַסאַדאָר האָט אָפּגע געבען אַזאַ פּראָטעסט

„אמאל זענען מיר געווען א פויערים־פאלק
עס איז געווען א גרויזאמע איראניע פון דער געשיכטע, וואס מיר האבען פערלוירען אונזער נאטירליכען יסוד"
רעדע פון פראפ. ח. ווייצמאן אויף דער שלוס־זיצונג פון לאנדאנער קאנפערענץ

לאָנדאָן, (יט"א). אויף דער שלוס־זיצונג פון דער אַלוועלטליכער יודישער הילפס־קאָנפערענץ אין לאָנדאָן האָט ה'

ד"ר אביגדור גאָלדסמיד,

ווי עס איז שוין בעריכטעט געוואָרען, אין אַ לענגערער רעדע רעפערירט און בעגרינדעט די רעזאָלוציעס, וועלכע זענען אין רעזולטאַט פון די קאָנפערענץ־בעראַטונגען אָנגענומען געוואָרען.

מיר אַלע, האָט ערקלערט ד"ר אביגדור גאָלדסמיד זענען איינשטימיג געקומען צו דער איבערציינגונג אַז מען מוז קומען צו הילף דעם דייטשען יודענטום און ערמעגליכען די דייטשע יודען זיך צוצופּאַסען צו די נייע בעדינגונגען און שאַפען פאַר זיך נייע עקזיסטענץ־מעגליכקייטען. מען איז אַלגעמיין איבערציינגט אַז די אויסוואַנדערונג פון דייטשלאַנד האָט פאָרגעזעצט ווערען. אין איצטיגען מאָמענט זענען אין א"י פאַראַן די גרעסטע איינוואַנדערונגס־מעגליכקייטען, דעריבער האָט די קאָנפערענץ אויסגעאַרבייט און אָנגענומען פלענער בנוגע דער איינגליעדערונג פון די דייטשע יודען אין דער א"י־ווירטשאַפט. וואָס איז שייך אַנדערע לענדער דאַרף מען האָפען אַז מיט דער הילף פון הויך־קאָמיסאַר פאַר די ענינים פון די דייטשע פליטים און די יודישע אָרגאַניזאַציעס וועלען געפינען ווערען מעגליכקייטען צו בעזעצען דייטשע יודען אין פערשידענע לענדער, די קאָנפערענץ האָט געשאַפען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס פיהרט ווייטערע אויספאָרשונגען אין דער ריכטונג, יעדענפאַלס איז העכסט ווינשענסווערט אַז דער אויסוואַנדערונגס־שטראָם פון דייטשלאַנד זאָל ווי ווייט מעגליך רעגולירט ווערען.

אַרומרעדענדיג די פלענער פון בערוף־אומשיכטונג, פאַך־בילדונג און אויסהאַלטונג מיט וועלכע עס וועלען זיך בעשעפטיגען די קאָמיטעטען אין פערשידענע לענדער, שליסט ה' אביגדור גאָלדסמיט זיין רעדע מיט די ווערטער, דאָס די לאָנדאָנער קאָנפערענץ האָט געשאַפען אַן איינהייטליכע אָנפיהרונג מיט דער גאַנצער פערצווייגטער אַרבייט, ווען די בעשלאָסענע קאָנסטרוקטיווע פלענער וועלען דורכגעפיהרט ווערען, דאַן וועלען געהאָלפען ווערען צעהנדליגער טויזענדער דייטשע יודען דורך צופּאַסען זיך צו די נייע בעדינגונגען איבעראַל און אויסערהאַלב דייטשלאַנד.

דאָס וואָרט האָט דאַן בעקומען

ד"ר חיים ווייצמאַן

וועלכער האָט אָנגעוויזען אַז די לאָנדאָנער קאָנפערענץ שטעלט מיט זיך פאָר צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון יודענטום אַ פולשטענדיגע אָפּשפּיגלונג פון אַלע יודישע ריכטונגען פון דעם עקסטרעמען ליבעראַליזם ביז צו דער שטרענגער אָרטאָדאָקסיע פון אגודת ישראל. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, אַז דער דאָזיגער ערשטער פרוב פון אַ צוזאַמענשלוס האָט נישט פולשטענדיג בעפרידיגט דעם פאָרשטייער פון "עת־הלאומי" ה' קאַצענעלסאָן, וועלכער איז זיין גאַנץ לעבען טעטיג אין דער אַטמאָספער פון יודישער איינהייטליכקייט. די קאָנפערענץ האָט געגעבען אַ ווירדיגען ענטפער אויף די אויפגאַבען, וועלכע ענטשטעהן צוליב דער גרויסער טראַגעדיע פון דייטשען יודענטום איצט האַנדעלט זיך וועגען די אָנגענומענע בעשלוסען.

די פערשידענע קאָמיסיעס האָבען אין זייער אַרבייט אַרויסגעוויזען די העכסטע מאָס פון לאָיאַליטעט און אונפּאַרטייאישקייט, איך האָף אויפריכטיג — האָט ערקלערט דר. ווייצמאַן — דאָס עס וועלען געמאַכט ווערען ווייטערע פאָרטשריטען אין דער ריכטונג. ווען מיר וועלען זיך צונויפקומען צום נעכסטען מאָל, איך וויל זיך דאָ אָפּשטעלען הויפּטזעכליך אויף דריי פונקטען, וועלכע זענען בעהאַנדעלט געוואָרען דורך דער קאָנפערענץ. דער 1. פונקט שטעלט פעסט, אַז די דייטשע יודען רעזיגנירען נישט אויף איין האָהר פון זייער שטרעבונג צו גלייכבערעכטיגונג. דאָס דייטשע יודענטום וועט פאָרזעצען די דאָזיגע בעמיהונגען נישט נאָר אין די אייגענע אינטערעסען נאָר אויך אין די אינטערעסען פון גאַנצען יודענטום.

דער צווייטער פונקט איז נוגע די פערהעלטנישען פון וועלכע מיר מוזען זיך לערנען און אַרויסציהען די נויטיגע קאָנסעקווענצען, אַ טויזענד־יאָהריגע קייט פון געשעהענישען, אין וועלכע מיר האָבען געשפּילט אַ פּאָסיטיווע ראָל, האָט אונז פערוואַנדעלט אין אַ בעזונדערע ווירטשאַפטליכע סטרוקטור, מיר זענען, ווען אויך אָהן אייגענער שולד פערוואַנדעלט געוואָרען אין הענדלער, פערמיטלער, אינטעלעקטואַלען א.אַ.וו. און זענען אָפּגעריסען געוואָרען פון די יעניגע בערופען אויף וועלכע עס איז געבויט אַ נאָרמאַלע געזעלשאַפט. אַמאָל זענען מיר געווען אַ פויערים־פאָלק, עס איז געווען אַ גרויזאַמע איראָניע פון דער געשיכטע, דאָס מיר האָבען פערלוירען דעם דאָזיגען אונזער נאַטירליכען יסוד.

איצט לעבען מיר אין אַ וועלט אין וועלכער עס קומען פאָר אומגעהייערע ענדערונגען, און מיר דאַרפען זעהען די ווירטשאַפטליכע קרבנות פון דער דאָזיגער געענדערטער וועלט. דעריבער איז אונזער גרעסטער פּראָבלעם איצט איבערשולונג און צופּאַסונג. ווען אין רוסלאַנד צ"ב איז די לאַגע עקסטרעם געענדערט געוואָרען, איז דאָך די סובסטאַנץ פון רוסישען יודענטום געבליבען אונבעריהרט, זייער פויער איז ווייטער פערוואָרצעלט אין באָדען, מיר, אָבער, זענען אַרויסגעשטעלט אויף געפאַהרען, וועלכע בעדראָהען אונזער סובסטאַנץ.

אין דער דאָזיגער לאַגע דאַרף מען אויך זוכען די סיבות פאַרוואָס די חלוץ־בעוועגונג איז אויסגעוואַקסען אין אַ גרויסע פּיזישע און מאָראַלישע מאַכט. דעריבער זעהען מיר אויך אין א"י דעם פּאַסיגסטען באָדען פאַר דער גרויסער אַרבייט פון איבערשיכטונג און צופּאַסונג. אין א"י איז די ווירטשאַפטליכע גליעדערונג פון די יודען אַ נאָרמאַלע און דער דאָזיגער פאַקט מאַכט א"י בעזונדערס וואונדערפול.

דער דריטער פונקט בעשטייט דערין, אַז דאָס גאַנצע פּראָבלעם ווערט איצט אויפגעפאַסט גאַנץ אַנדערש ווי אַמאָל. פריהער האָט די פילאַנטראָפּיע פערנומען דעם אויבענאַן פון דער יודישער אַרבייט, אָבער אין דער איצטיגער לאַגע איז פילאַנטראָפּיע ווייט נישט גענוג, דאָס פּראָבלעם מוז גרינדליך בעהאַנדעלט ווערען, די קאָנפערענץ האָט געמאַכט גרויסע אַנשטרענגונגען אין דער דאָזיגער ריכטונג, נישט דורך קלאָגען, נישט דורך אַפּאָלאָגעטיק, נישט דורך זעם, דאָס מיר וועלען אויסרעכענען דער וועלט ווי פיל געלעהרטע מיר בעזיצען, וועלען מיר עפּעס דערגרייכען, נאָר דורך אַ גרויסער קאָנסטרוקטיווער אַנשטרענגונג, דורכ'ן אויפבוי פון אַ נאָרמאַלער יודישער געזעלשאַפט.

דר. ווייצמאַן האָט פערענדיגט מיט פאָלגענדע ווערטער: איך זעה ווי

עס דערנעהנטערט זיך שוין דער טאָג, ווען דאָס יודענטום וועט ערפילען זיין בעשטימונג און וועט פיהרען אַלס פאָלק צווישען פעלקער אַ לעבען פון כבוד און פרידען.

נאָך די רעדעס פון הרב סאַצעראָדאָטי און נאָר. מאַן בענטוויטש האָט גענומען דאָס וואָרט דער פאָרשטייער פון "עת־הלאומי"

ב. קאַצענעלסאָן

וועלכער האָט אָנגעוויזען אויף די לייסטונגען פון ישוב פאַר די דייטשע פליטים. דאָס ארץ־ישראל יודענטום האָט געזאַמעלט 12 טויזענט פונט פאַר הילפס־ווערק און איז אין דער לאַגע צו שאַפען פאַר די דייטשע פליטים בעדייטענדע פרנסה־מעגליכקייטען, וואָס עס קאָן נישט בעווייזען קיין שום אַנדערער יודישער קיבוץ.

אין נאָמען פון פערבאַנד פון די יודישע קהלות אין דער שווייץ האָט ה' דרייפוס־בראָצקי ערקלערט, אַז די שווייצאַרישע יודען האַלטען די הילפס־אַרבייט לטובת די ברידער אין דייטשלאַנד פאַר זייער הייליגסטען פליכט. די יודען אין דער שווייץ, וואו עס געפינט זיך דער זיץ־אָרט פון פעלקער־בונד און אַנדערע אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס שטעלען אין רשות פון דער הילפס־אַקציע אַלע זייערע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע קענען ברענגען נוצען און זיי וועלען זיין גליקליך ווען זיי וועלען מיטהעלפען ביי דער לעזונג פון דער דאָזיגער גרויסער אויפגאַבע.

אַ חוץ י. מ. לעווין, וועמעס רעדע יט"א האָט שוין מיטגעטיילט האָט גענומען דאָס וואָרט

ד"ר י. גאָטליב

וועלכער האָט בעטאָנט דאָס די דעלעגאַטען פון פוילען האָבען מעהר ערוואַרט פון דער קאָנפערענץ, דאָך זענען זיי צופרידען דאָס עס איז געשאַפען געוואָרען אַ יסוד פאַר אַ גרויסען קאָנסטרוקטיווען ווערק. די קאָנפערענץ־בעראַטונגען וועלען ערמוטיגען די יודען אין פוילען און זיי וועלען טון דאָס בעסטע וואָס עס איז מעגליך אין זייערע בעמיהונגען צו העלפען די דייטשע יודען.

איך בין צופרידען, האָט ערקלערט דר. גאָטליב, דאָס די נויטווענדיגקייט צו זוכען די מעגליכקייט צו בעזעצען די דייטשע יודען אין א"י איז אָנערקענט געוואָרען אין די רעזאָלוציעס פון דער לאָנדאָנער קאָנפערענץ. ארץ־ישראל וועט מיט זיך פאָרשטעלען אַ ווירדיגען ענטפער אויף דעם באַרבאַרישען אָנגריף, וואָס איז געגען אונז געריכטעט.

צום סוף האָט די קאָנפערענץ לויט'ן פאָרשלאָג פון פראַנצויזישען דעלעגאַט קאַרקאַ בעעהרט דעם אָנדענקען פון נאָר וואָס פערשטאָרבענעם פראַנצויזישען מלוכה־מאַן פּאָל פּענלעווע, וועלכער האָט שטענדיג געשטיצט די יודישע זאַך און אויסגענוצט זיין גרויסען איינפלוס כדי צו לינדערען די יודישע לאַגע. די גאַנצע קאָנפערענץ האָט בעעהרט דעם אָנדענקען פון פּענלעווע דורך אויפשטיין.

Dr. med.
H. Różaner
הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

מעמאריאל פון יוד. ווירטשאפטליכען קאמיטעט אין פוילען צו דער דירעקציע פון „ארבייטס־פאנד"

וואַרשא, (יט"א) די טעג האָט דער יודישער ווירטשאַפטליכער קאָמיטעט איבערגעגעבען דער דירעקציע פון „אַרבייטס־פאָנד" („פונדוש פּראַצי") אַ מעמאָריאַל וועגען דער הילף פאַר דער פעראָרימטער יודישער בעפעלקערונג. אָפּשריפטען פון מעמאָריאַל זענען איבערגעגעבען געוואָרען דעם ה' מיניסטער פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ, דעם פּרעזעס קלאַרנער און דעם עקאָנאָמישען קאָמיטעט ביים פּרעזידיום פון מיניסטאָרען־ראַט.

אין מעמאָריאַל ווערט צווי. אַנד. געזאָגט: „דער ווירטשאַפטליכער קריזיס אין לאַנד האָט בעזונדערס שווער געטראָפען די יודישע בעפעלקערונג. די פּאַופּעריזאַציע פון די יודישע בעפעלקערונגס שיכטען געהט פאָראויס אין אַן אומגעוועהנליך שנעלען טעמפּאָ און פערניכטעט אַלע עקזיסטענץ מעגליכקייטען. צווישען די יודישע אַרבייטער דערגרייכט די אַרבייטסלאָזיגקייט אין פיל אינדוסטריע צווייגען ביז 80 פּראָצ. צווישען יודישע האַנדווערקער — 60–80 פּראָצ. ענהליך איז אויך די לאַגע אין האַנדעל. אַנ'ערך 200 טויזענד יודישע פאַמיליעס לעבען אין גרויס נויט און העכער 100,000 פאַמיליעס האָט נישט קיין עקזיסטענץ מיניםום. צוליב דער וואַקסענדער פעראָרימונג פערלירען די פרנסה קוואַלען אַלץ גרעסערע שיכטען פון דער יודישער פּראָפעסיאָנעלער אינטעליגענץ.

דאָס געזעץ וועגען אַרבייטס־פאַנד קאָן האָבען אַ פּראַקטישען ווערט פאַר דער אַרבייטסלאָזער יודישער בעפעלקערונג, אויב מען וועט אין דער פּראַקטיק נישט אָנווענדען קיין בעגרענצונגען לגבי די יודישע אַרבייטער בעשעפטיגען זיי אין די אַרבייטען, וואָס ווערען סובווענציאָנירט דורכ'ן אַרבייטס־פאַנד און אויב עס וועלען בנוגע דער ווירטשאַפטליכער אויפלעבונג פון דער יודישער בעפעלקערונג אָנגעווענדעט ווערען ספּעציפישע מיטלען, ווייל די סיבות פון אַרבייטס־מאַנגעל און פרנסה־לאָזיגקייט זענען אין אַ גרויסער מאָס בעדינגט דורך דעם ספּעציפישען כאַראַקטער פון דער ווירטשאַפטליכער לאַגע פון די יודען.

אין הסכם מיט די לעצטע אויספיהרונגען, וואָס שטיצען זיך אויף אַ רייהע פאַקטען און ציפערן שטעלט פעסט דער יודישער ווירטשאַפטליכער קאָמיטעט, אַז

א) הונדערטער טויזענדער יודישע משפחות האָבען פערלוירען יעדע עקזיסטענץ מעגליכקייט און די נויט האָט אָנגענומען שוידערליכע פאָרמען.

ב) דער דאָזיגער מצב, הגם ער איז פאַרבונדען מיט'ן אַלגעמיינעם קריזיס, איז ער אָבער אין אַ גרויסער מאָס אַ פועל־יוצא פון דער ספּעציפישער ווירטשאַפטליכער סטרוקטור פון דער יודישער בעפעלקערונג ווי אויך פון דער פּאָליטיק פון די רעגירונגס־פאַקטאָרען אויפ'ן געביט פון שטייערן, קרעדיט, בעשעפטיגונג פאַר יודישע אַרבייטער און אינטעליגענץ און סאָציאַלען שוץ.

ג) דער אַרבייטס־פאַנד, וועלכער איז נישט בעלעסטיגט מיט קיין שום געזעץ־בעגרענצונגען קאָן אין אַ גרויסער מאָס מיטווירקען ביים פערבעסערען די ווירטשאַפטליכע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג.

ד) די ספּעציפישע סיבות דאַרפען אָבער בעזייטיגט ווערען מיט ספּעציפישע מעטאָדען.

דער יודישער ווירטשאַפטליכער קאָמיטעט ווענדעט זיך דעריבער צו דער דירעקציע פון אַרבייטס־פאַנד מיט אַ ביטע וועגען:

1) אַרויסצוגעבען אַ צירקולאַר צו אַלע אונטערליגענדע אינסטאַנצען, אַז ביים צונעמען צו די אַרבייטען, וואָס ווערען סובווענציאָנירט דורך דעם אַרבייטס־פאַנד זאָלען נישט געמאַכט ווערען קיין שום רעליגיעזע אָדער נאַציאָנאַלע אונטערשיידען.

2) סובווענציאָנירען די אינוועסטיציע־אַרבייטען פון יודישע קהלות ווי בויען און רעמאָנטירען שולען און קהלה־בנינים, מקוה א. א. וו., ביי וועלכע עס וואָלטען געקאָנט געפינען בעשעפטיגונג פיל יודישע אַרבייטער און האַנדווערקער.

3) ערטיילען פינאַנציעלע הילף יודישע פּראָדוקציר־קאָאָפּעראַטיוון, אינדוסטריעלע און לאַנדווירטשאַפטליכע ווי אויך האַנדעלס־קאָאָפּעראַטיוון, כדי צו בעזאָרגען מיט אַרבייט פיל פּאַסיווע עלעמענטען, וועלכע האָבען נישט קיין מיטלען צום לעבען.

4) אַרויסצוגעבען אַ פעראָרדנונג די וואָיעוואָדישע קאָמיטעטען, אַז ביי דער דרינגענדער הילף ווי בעשפּייזונג א. א. וו. זאָל די יודישע בעפעלקערונג נישט ווערען פערנאַכלעסיגט.

5) מאַסען אַרבייטסלאָזע און פרנסהלאָזע יודען אין די שטעטלעך בעשטעהען הויפּטזעכליך פון דעקלאַסירטע עלעמענטען, וועלכע וועלען שוין קיינמאָל נישט געפינען קיין וועג צוריק צו זייער פריהערדיגער בעשעפטיגונג. פאַר זיי דאַרף מען שאַפען נייע פרנסה־מעגליכקייטען, בעזונדערס צוגאַב־בעשעפטיגונגען. עס האַנדעלט זיך הויפּטזעכליך וועגען פערשפּרייטען צווישען דער קליינשטעטלדיגער יודישער בעפעלקערונג גאַרטנעריי, פערפלאַנצונגען פון מאַרוועס־בוימער, פּראָדוקט סעדער ווי אויך קראַליקעס צוכט פון טיפּ „אַנגאָראַ", די דערמאָנטע אַרבייטס־צווייגען קענען זיין אַ קוואַל פון פרנסה פאַר פיל פעראָרימטע יודישע משפחות. די מענשען זענען אָבער נידערגעשלאָגען, פערצווייפעלט און עס איז שווער צו ערוואַרטען, אַז זיי זאָלען אַליין ווערען פּיאָנערען פון נייע ווירטשאַפטס־צווייגען אין פוילען. דער יודישער ווירטשאַפטליכער קאָמיטעט האַלט, אַז די אָרגאַניזאַציע „צעקאַבע", וועלכע צעהלט 750 אָפּטיילונגען אין שטעט און שטעטלעך, דורך וועלכע זי דרינגט אַריין אין די ווייטעסטע ווינקעלעך פון דער יודישער נויט און וואָס בעזיצט שוין דערפאַהרונג אין קאַמף געגען דער נויט, קאָן שפּילען אַ פּיאָנערנדע און אָרגאַניזירענדע ראָל, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען שאַפען נייע אַרבייטס־מעגליכקייטען פאַר דער פעראָרימטער יודישער בעפעלקערונג.

דער יודישער ווירטשאַפטליכער קאָמיטעט ווענדעט זיך דעריבער מיט דער ביטע צו אַסיגנירען פאַר דער אָרגאַניזאַציע „צעקאַבע" 5 מיליאָן זל. אויף צו פיהרען אַנ'אַקציע אין די קלענערע שטעט און שטעטלעך פאַר פערמעסטיגען די עקזיסטירענדע אַרבייטס־וואַרשטאַטען ווי אויך שאַפען נייע פרנסה־קוואַלען פאַר דער פעראָרימטער יודישער בעפעלקערונג.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 7 נאוועמבער 1933

רוזוועלט'ס נייער עקספערימענט

די אפאזיציע געגען דער פלאן-ווירטשאפט אין אמעריקא

די אמעריקאנער רעגירונג איז צוגעטרעטען צו א נייעם עקספערימענט מיט דער פריהערדיגער אויפגאבע צו העכערען די פרייזען און אויפצולעבען די ווירטשאפט אין לאנד. דאס מאל פרובט די רעגירונג דירעקט צו פארקלענערען דעם פרייז פון פאפירענעם דאלאר אויף דער וועלט-בערזע. דאס ווערט געטון דורך איינקויפען גאלד פאר'ן פרייז, וואס ווערט בעשטימט דורך דער אמעריקאנישער רעגירונג. אבער די איינקויפער פון דאלאר קאנען נישט וויסען פון פריהער אויף וועלכען קורס עס וועט פארקומען זיין סטאביליזאציע. דערפאר איז קודם כל פאראן א ריזיקע, אז דער רעגירונג וועט אויסקומען צוצוווארפען מעהר דאלארען אויפ'ן מארק, איידער זי האט געהאט בעשטימט, און דאס וועט ברענגען צו אינפלאציע, וואס איינהאלטען זי וועט די רעגירונג שוין נישט זיין בכוח. איבריגענס דארף מען בעמערקען, אז אין אמעריקע איז פאראן א ריכטונג, וועלכע שטרעבט צו פולער אינפלאציע, הגם ביז איצט איז די דאזיגע שטרעבונג נישט געטיילט געווארען דורך די ראטגעבער פון פרעזידענט רוזוועלט.

אבער די אפאזיציע פון רוזוועלט'ן האט מהר אנ'ערנסטע זייט פאר דעם אינטערנאציאנאלען פינאנציעלען פערקעהר און פאר די אינטערעסען פון יענע לענדער, וועלכע האלטען זיך ווייטער ביי דער גאלד-וואלוטע. דאס איז שוין נישט קיין אינדירעקטע געפאהר, וועלכע האט זיך גענומען פון קינסטליכען פערקלענערען די פרייזען אויף די אמעריקאנער סחורות, דאס איז שוין א דירעקטע סכנה, וועלכע בעשטייט אין ארגאניזירטען עקספארט פון גאלד פון יענע לענדער, פון וואנען מען קאן דאס גאלד פריי ארויספיהרען. אין רעזולטאט שאפט זיך פאר די דאזיגע לענדער די סכנה, אז די גאלד-דעקונג וועט ביי זיי פערקלענערט ווערען, דאס הייסט עס דראהט א סכנה זייער וואלוטע, הגם אין לאנד איז נישטא קיין אינערליכע אינפלאציע. די פרעסע שרייבט וועגען וואלוטע-מלחמה, וועגען אמעריקאנער אנגריף אויף די גאלד-לענדער, אין ערשטער רייהע אויף פראנקרייך, אלס דעם לאנד, וואו עס געפינען זיך די גרעסטע זאפאסען גאלד.

די אמעריקאנער רעגירונג שטרעבט נישט אומבעדינגט אין דער גאנצער וועלט צו ברעכען דעם גאלד-פארימעט, פון וועלכען אמעריקא האט זיך אפגעזאגט, כדי צו שאפען א געוויסען שטענדיגען סחורות-ווערט פון דאלאר. דאגעגען האנדעלט עס זיך דערין, וואס דער דאזיגער ציל, וועלכער איז נאך אנגעקינדיגט געווארן אין דער בעקאנטער ווענדונג פון רוזוועלט'ן צו דער לאנדאנער ווירטשאפטליכער קאנפערענץ און דאס האט געבראכט צום אויפהער פון דער קאנפערענץ, איז ווייט נישט דערגרייכט געווארען.

דאס סיסטעם פון נאציאנאלער ווירטשאפטליכער אויפלעבונג האט געדארפט גלייכצייטיג העכערען די אינערליכע סחורות-פרייזען און אויפהאלטען די קויפ-קראפט פון די בריי טע מאסען דורך אינדוסטריע-קאדעקסען, וועלכע האבען געזיכערט דעם מינימום פון ארבייטסלוין און וועלכע האבען פערפליכטעט די אונטערנעהמער צו אנערקענען די פראפעסיאנעלע פעראיינען און צו שליסען מיט זיי אפמאכען. אין ביידע הינזיכטען איז נאך דעם ערשטען פעריאד פון ענטוזיאזם, געקומען א גאנץ ערנסטע אויסניכטערונג. די פרייזען פון די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען און פון די רויה-שטאפען האבען ווידער אנגעהויבען פאלען און דער אונטערשייד צווישען זיי און די פרייזען פון די אינדוסטריע-אויסארבייטונגען איז געווארען נאך גרעסער. דאס האט ארויסגערופען א גרויסע אומצופרידענהייט צווישען די פארמערס, אויף וועלכער עס שטיצט זיך די אגיטאציע פון די עקסטרעמע אינפלאציאניסטען. ווידער די פערגרעסערטע לאגע פון דאזיגען קלאס האט נישט געקאנט נישט אפרופען זיך אויף דעם אפזאץ פון אינדוסטריע-אויסארבייטונגען. די אינדוסטריעלער און האנדעלס-אונטערנעהמונגען, וועלכע האבען געמאכט גרויסע זאפאסען, ערווארטענדיג אנ'אויפלעבונג און א וואוקס פון די פרייזען, שטייען איצט ווידער פאר דער געפאהר פון א נייעם קריזיס. די צאהל ארבייטסלאזע איצט, ערב ווינטער, בעטרעפט ווידער אנ'ערך צעהן מיליאן מאן. אויך צווישען די ארבייטער, וועלכע האבען ארבייט, איז נישט אלץ אין ארדנונג.

ביי אזעלכע בעדינגונגען האט ווידער אויפגעהויבען דעם קאפ די פאליטישע אפאזיציע, וועלכע איז געהאט אנטשוויגען געווארען אין די ערשטע צייט פון דער רעקאנסטרוקציע. די רעפובליקאנישע פארטיי, וועלכע האט נאך איהר געוואלטיגער מפלה בעת די פרעזידענטען-וואהלען נישט געקענט א לאנגע צייט קומען צו זיך, האט אנגעהויבען אנ'אגיטאציע, בעווייזענדיג, אז די מיטלען פון עקאנאמישער דיקטאטור, נישט ברענגענדיג דעם געווינשטען ציל, רייסען נאר אונטער די יסודות פון דער אמעריקאנער פרייהייט. די דאזיגע אפאזיציע ווערט געשטיצט דורך יענע סעקטארען פון גרויס-קאפיטאל, וועלכע האבען זיך אין אנהויב אונטערגעגעבען דעם טעראר פון דער רעגירונג, וואס האט זיך געשטיצט אויף דער ריזיגער כוואליע פון פאלקס-ענטוזיאזם. איצט הויבען אן מאנכע קרייזען, וועלכע האבען אינאיינעם מיט פארד'ן זיך נישט געוואלט אונטערווארפען די קאדען פון דער רעגירונג, צו טראכטען וועגען אנ'ארגאניזירטען ווידערשטאנד געגען דעם סיסטעם פון רוזוועלט'ן.

אזוי ארום לעבט איצט איבער דער ריזיגער פרוב פון איינפיהרען א פלאן-ווירטשאפט אין א בורזשואזער געזעלשאפט א געוואלטיגען קריזיס און דאס צווינגט די רעגירונג צו מאכען נאך דרייסטערע און ריזיקאלישע שריט. דער נייער עקספערימענט, וועלכער בעריהרט שוין אן דירעקט דאס פינאנציעלע און עקאנאמישע סיסטעם פון אנדערע לענדער, שטעלט ווידער אוועק די פראגע וועגען דער מעגליכקייט פון אנ'עקאנאמישער רעקאנסטרוקציע אהן צוריקשטעלען די נארמאלע בעדינגונגען פון ווירטשאפטליכען וועלט-פערקעהר

זיי האבען זיך דערלאנגט די הענד

די סיים-רעדעס פון ענדעק און פויערים-פארטרעטער וועגען דער יודען-פראגע

די דעבאטע אין סיים אין ערשטען טאג ווי די סעסיע האט זיך געעפענט, האט זיך אנגעהויבען מיט רעדעס וועגען יודען. נישט אומזיסט שרייען און שרייבען די ענדעקעס, אז די יודישע פראגע איז איצט די סאמע וויכטיגסטע און סאמע ערנסטע אין דער גאנצער וועלט און אין פוילען בעזונדער, אז דער אונטערשיד צווישען די פוילישע פארטייען ליגט נישט אין קיין שום אנדערע פראגען, נאר אין זייער בעציהונג צו דער יודישער שאלה. און טאקע פון דעם שטאנדפונקט האט די ענדעציע געקאנט האבען גרויס נחת פון דעם פארשטייער פון דער פויערים-פארטיי, דעם דעפוטאט רוג, דעם ראדיקאל און פארטגעשריטענעם פאליטיקער, וועלכער האט איבערגענומען די תורה פון ווישאטען און האט אין זיין העכסט פראגרעסיווער און דעמאקראטישער רעדע געזאגט אזעלכע זאכען, וועלכע יודען הערען פון יעדען ענדעקישען רעדנער און שרייבער.

די האלטונג פון דעפ. ריבארסקי, דעם ווארט פיהרער פון די ענדעקעס, איז נישט קיין וואונדער. פון זיין זייט איז געווען נאטירליך פארצושטעלען די פריווילעגירטע לאגע פון די יודישע סוחרים; עס איז דאך א בעקאנטע זאך ווי זיס עס לעבט זיך איצט דער יודישער בעפעלקערונג אין לאנד אין עקאנאמישער הינזיכט. עס איז אויך געווען גאנץ נאטירליך צו הערען פון זעלבען ריבארסקי, אז די אנטלאפענע יודען פון דייטשלאנד שטראמען מאסענווייז קיין פוילען. אומזיסט וואלט געווען צו בעווייזען דעם ענדעקישען פראפעסאר מיט ציפערען, אז דאס איז אנ'אויסגעטראכטע זאך, אז די צאהל יודען פון דייטשלאנד, וועלכע זענען אנטלאפען פון די היטלעריסטישע פערפאלגונגען קיין פוילען, איז א נישטיגע אין פערגלייך מיט דער אלגעמיינער צאהל. אז געפרובט ראטעווען זיך האבען פליטים פון דייטשלאנד אין אנדערע לענדער. אין פראנקרייך, האלאנד א. אז. וו. אבער מיט ענדעקעס איז אומזיסט צו רעדען אויף דער שפראך פון לאגיק און פון פאקטען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען יודען. אין דער ווירקליכקייט שטעלט זיך די זאך פאר אזוי, אז פון 65 טויזענד יודען, וואס זענען ביז איצט אנטלאפען פון דייטשלאנד, זענען קיין פוילען אנגעקומען בלויז 4000. די גרעסטע צאהל, 25,000, פאלט אויס אויף פראנקרייך. אבער אפילו אין דעם לאגער, וואס שטייט דארט באהענט צו אינזער ענדעציע, ריכטיגער, וואס די ענדעקעס האלטען איהם פאר זייער נאהענטען, אין לאגער פון „אקסיאן פראנסעז", האט מען נאך נישט געהערט קיין ספעציעלע אלארמען וועגען יודישער פערפליצונג אין פראנקרייך.

ערגער איז מיט דער ארויסטרעטונג פון דעפ. רוג. ווייל, ווי געזאגט, האבען זיך פון זיין מויל געשאטען פראגרעסיווע פערעל, ער האט גערעדט וועגען דעם, אז זיין פארטיי איז ווייט פון אנטיסעמיטיזם, אז זיין פארטיי וועט נישט לאזען אויסנוצען די פוילישע ארימקייט אויף אנ'אנגריף געגען דער יודישער ארימקייט. אבער אויך ער האט גערעדט וועגען שטראם יודען פון דייטשלאנד וועלכע פליסען קיין פוילען, ווי די טייכען אין ים אריין און וואס דאס קאן נישט טאלערירט ווערען. ווען ער וואלט געוועזען געמאכט דעם מינדעסטען פרוב זיך צו בעקענען מיט דער ווירקליכען מצב פון דער זאך, וואלט ער דאך געוואוסט גענוא רען, אז דאס האט נישט קיין געמיינזאמעס מיט'ן אמת, אז דער שטראם פון די דייטשע יודען גייט אין אלע מעגליכע ריכטונגען און בעמיהט זיך אויסצומיידען פוילען, הגם די לאגע פון די דייטשע יודען, וואס זענען פערזאגעלט געווארען אין די אנדערע לענדער, איז אויך ווייט נישט קיין פויגעלדיגע, אז אויך דארט זענען זיי אויסגעשטעלט אויף הונגער און קעלט און עלענד.

דעפ. רוג האט אונטערגעהאלטען די לעגענדע, וועלכע ווערט בפירוש מיט א בייזען מיין, פערשפרייט דורך דער ענדעציע מכוח א יודישער פערפליצונג, וואס קומט אן פון דייטשלאנד. דעפ. רוג האט אויך אונטערגעכאפט די צווייטע לעגענדע וועגען דער בעציהונג פון די יודען צו דער איצטיגער רעגירונג. די פאליטיקער פון די לינקע פוילישע גרופירונגען, ווייסען אויסגעצייכענט, אז אויף דער יודישער גאס זענען פאראן פערשידענע גרופען און שיכטען, וועלכע האבען יעדער איהר בעציהונג צו דער רעגירונג. דאס פעראלגעמיינערען אט די בעציהונג, דאס פארשטעלען די יודען אלס זייל, אויף וועלכען די רעגירונג שטיצט זיך, איז דעמאגאגיע. און נאך מעהר דעמאגאגיע איז דאס דראהען די יודען, אז זיי וועלען אמאל טראגען די קאנסעקווענצען פאר זייער בעציהונג צו דער רעגירונג, אז דער פויער וועט עס די יודען געדענקען און וועט זיי דאס מאל דערמאהנען..

די לעווייצע און די פראוויצע האבען אנגעהויבען זייער דעביוט אין סיים מיט דער יודען-פראגע און האבען זיך דערביי דערלאנגט די הענד..

די העראישע פיגור פון דימיטראוו'ן

דער בעשולדיגטער און בעשולדיגער אין דעם לייפציגער פראצעס

דער נאמען דימיטראוו איז שוין היינט קען מען זאגען וועלט-בעריהמט. און די דאזיגע בעריהמטקייט האט ער כשר פערדינט: מען דארף האבען איבערמענשליכע פעסטקייט, אייזערנע אומבייגעוודיגקייט, איבערמענשליכען שטאלץ און שטאלענע אידעאליסטישע זעלבסטווירדע, כדי זיך אזוי צו פערהאלטען אין א געריכט, וואס איז נאך ערגער ווי א שחיטה-שטיבעל, וועמעס ריכטער עס האבען נאר איין ציל און איין כוונה: ריינצוואשען די שולדיגע מערדער און בעגראבען די אומשולדיגע.

דימיטראוו איז א העראישע פערזענליכקייט, דער צוקונפטיגער דראמאטורג, וואס וועט בעארבייטען דעם דאזיגען אומפערגלייכליכען טראגי-קאמישען איבער העכסט-דראמאטישען פראצעס פאר דער ביהנע, אדער דער צוקונפטיגער ראמאניסט, וואס וועט עס פאר זיין לייענער-עולם בעארבייטען, — וועלען דימיטראוו'ן נעמען פאר'ן הויפט-העלד, פאר'ן טאנגעבער פון זייער שאפונג. דימיטראוו איז א העלד, אנ'אומפערגלייכליכער קעמפער, דימיטראוו איז א פערכאפענדיגע פערזענליכקייט. ס'איז פשוט נתפעל צו ווערען, ווי אזוי דער דאזיגער מענש, וועלכער איז אנ'איבערצייגטער קאמוניסט, האט געוואונען אזא אומגעהייערע סימפאטיע אין די קרייזען פון די פערביסענסטע רעאקציאנערען אפילו. די עקסט-רעכטע פאריזער „עקא דע פארי", די אלט-קאנסערוואטיווע לאנדאנער „טיימס", די גאנצע טשעכישע, פוילישע, רומענישע און בכלל אלוועלטליכע פרעסע, רעדט מיט'ן גרעסטען הדרת-כבוד וועגען דער מאגישער פערזענליכקייט פון געארגי דימיטראוו און עס איז אינטערעסאנט צו בעמערקען, אז אזא עכט-פאשיסטישער איטאליענישער זשורנאל, ווי „ראסעניו איטאליאנא" — א זשורנאל, וועלכער איז איינער פון די ערנסטע אין איטאליען — ווידמעט דימיטראוו'ן א גאנצען בעגייסטערטען ארטיקעל.

און פאר דימיטראוו'ן איז באמת בעגייסטערט צו זיין. די היטלערישע מארד-ריכטער האבען זיך עס קיינמאל נישט געקענט פארשטעלען, אז אין א געריכט וואס געפינט זיך אונטער די פליגלען פון נאצישען בלוט-פויגעל, זאל א בן-אדם, אנ'אויסלענדער, און א בעשולדיגטער דערצו, האבען אזא „חוצפה" און זיך אזוי פערהאלטען לגבי די אפאסטאלען פון דער נייער דייטשער יוסטיץ.

„אומדערהערט!", „סקאנדאליעז" — אט אזוינע ווערטער האבען די נאצישע ריכטער אין לאנד פון נאצישע באנגעטען, געדארפט אויסהערען פון א „בעשולדיגטען" אויסלענדער און האבען געמוזט שווייגען. מען קען זיך פארשטעלען, ווי שארף זענען אין דעם מאמענט געווארען די ציינער ביי די ריכטער, ווען זיי וואלטען געקענט, — אך פארדאן — קענען קענען זיי יא, — נאר ווען זיי וואלטען נישט מורא געהאט פאר דער וועלט-עפענטליכקייט, וואלטען זיי איהם דאך אויפגעגעסען א לעבעדיגען; זיי וואלטען דאך נישט געלאזט פון איהם קיין שריד ופליט. ס'איז באמת א ווילדער גזר מן-השמים, ס'איז א „מארקסיסטישע ארבייט" — אז ס'זאל זיין א פרעסע אויף דער וועלט, א פרעסע, וואס זאל שיקען זשורנאליסטען און די זשורנאליסטען זאלען קענען שרייבען, רעדען, טעלעגראפירען, און יעדעס ווארט און יעדע טאט, וואס מ'הערט און מ'זעהט איצט דא, זאל באלד בעקאנט ווערען אויף דער גאנצער וועלט.

צי קענט איהר זיך פארשטעלען, ווען אזא ווארט ווי „סקאנדאליעז", „אומדערהערט!" אד"גל וואלטען בעזאגט געווארען פון אנ'ארעסטירטען אין א קאנצענטראציע-לאגער אין א נירענבערג, מינכען, אדער בערלין אפילו? צי קענט איהר זיך פארשטעלען די מיתה-משונה, וואס דער ארויסזאגער פון אזא ווארט וואלט שוין געהאט! אזא ווארט אין דייטשלאנד ארויסצורעדען — דאס קען באמת נאר אזא אייזערנע פערזענליכקייט ווי דימיטראוו!

דימיטראוו איז דער אידעאליסט און אינטעליגענט. אפילו זיינע בולגארישע בלוט-שונאים בייגען זייערע קעפ פאר זיין פערזענליכקייט. ס'איז גענוג צו דערמאנען דעם פאקט, אז פינף געוועזענע בולגארישע מיניסטארען, אפילו אזוינע, וואס געהערען צו דער טרויעריג-בעריהמטער בלוטיגער צאנקאוו-רעגירונג, די רעגירונג, וואס האט אומברחמנותדיג געשלאכט טויזענטער ארבייטער צו דער תליה, — האבען געפונען פאר נויטיג ארויסצוזאגען זייער מיינונג, אז דימיטראוו האט דעם רייכסטאג נישט געקענט אונטערצינדען; ער קען דערצו קיין שייכות בכלל נישט האבען, ווייל „דימיטראוו איז א אומפערגלייכליכער אידעאליסט".

דימיטראוו האט דערקלערט אויפ'ן פראצעס, אז „אין דאזיגען פראצעס בין איך נישט נאר דער בעשולדיגטער נאר אויך דימיטראוו'ס פערטיידיגער" — מיר דוכט אבער, אז דימיטראוו וואלט אויך געקענט זאגען, אז „אין דאזיגען פראצעס בין איך נישט נאר דער בעשולדיגטער נאר אויך דער בעשולדיגער" — דער בעשולדיגער פון די דייטשע מערדער און אונטערצינדער פאר די אויגען פון גאר דער וועלט.

קאוונער אוניווערזיטעט הויבט אן איינצופיהרען בעגרענצונגען פאר יודישע סטודענטען

קאוונע. (יט"א) די קאוונער אוניווערזיטעט האט אנגעהויבען איינצופיהרען בעגרענצונגען פאר יודישע סטודענטען. אזוי ווי אפיציעל איז נישט בעקוועם איינצופיהרען א „נומערוס קלאוזוס", האט דער ליטווישער אוניווערזיטעט אנגעהויבען פראקטיצירען קאנקורס - עקזאמענס אין ליטוויש, וואס אין דער אמת'ן זענען זיי א פאקטישער „נומערוס קלאוזוס".

היי־יאהר, למשל, האבען אין ליטווישען אוניווערזיטעט געהאלטען עקזאמען 150 יודען. אבער פון זיי זענען אינגאנצען אנגענומען געווארען 22 — א נישטיגע צאהל אין פערגלייך מיט די אנגענומענע ליטווינער.

דריי דייטשע פרויען

וואָס זיי דענקען וועגן דער לאַגע פון דער פרוי אין נאַצי־דייטשלאַנד. — זייערע טענות און זייערע איבערלעבענישן!

(בעגעגענישן אין בערלין)

פון ב. סמאליאר

די דריי דאַמען, און וועמענס געזעלשאַפט איך בין געזעסן אין אַ היימיש הויז אין בערלין, האָבן אַלע דיסקוטירט די זעלבע פראַגע. אַלע דריי האָבן די גלייכע טענות צו היטלערן.

דאַמע נומער איינס, — אַ פרייע, אַ זעלבסטשטענדיגע, אַ מאָדערנע, — האָט געטענהט:

— די פרוי אין דייטשלאַנד גייט איצט קאַפּויער. זי פערלירט אַלע איהרע ערראַבערונגען. זי ווערט ווידער אַ מינדערווערטיגער מענש. זי ווערט איצט אין דייטשלאַנד געטריבן צוריק צו די אור־אַלטע צייטן פון פערשקלאַפונג. צוריק צו „קיך, קינדער און קירכע".

„מילא, — האָט זי ווייטער אָפּגעזיפצט, — מיט קיך קען מען זיך באַך אַן עצה געבן. מיט קינדער — אויך. פון דער קירכע קען מען זיך אויך אפשר באַך דערווייל אויסדרעהען, שלעכט איז אָבער וואָס מען טרייבט אונז, פרויען, בכלל אויף צוריק; וואָס מען בעהמט פון אונז אַוועק אונזער זעלבסטשטענדיגקייט, מיט וואָס די מענשהייט פון ציוויליזירטע יאָהרהונדערט האָט אַזוי שטאַרק שטאָלצירט; וואָס מען בעדייטיגט אונז בעוואוסטזיניג פון אונזערע ערראָבערטע פּאָזיציעס; וואָס מען שיקט אונז צוריק צו די טעפּלעך, און בלויז צו די טעפּלעך.

„זאָל עס אַזוי טאַקע אָנגעהן, — האָט זי פּראָטעסטירט מיט אַ טאָן פון ערנסטער וואָרנונג, — זאָל די איצטיגע היטלער־רעגירונג ווירקליך טרייבן די פרויען אויף צוריק, דאַן וועט עס לאַנג נישט געדויערן, און די רעגירונג וועט חרטה קריגן. זי וועט אין די פרויען קריגן איינעם פון די סאַמע פערביסענסטע שונאים, וועלכע זענען ערגער ווי די ערגסטע קאָנטר־רעוואָלוציאָנערן.

„וועה איז צו אַ לאַנד, וואָס די פרויען ווערן דאָרט דער שונא! — איז מיין דאַמע אָנגעגאַנגען אין איהר אָנגעצונדענעם טאָן. — ווער האָט אייגענטליך געמאַכט די רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. אויב נישט די אָנגעצונדענע פרויען? ווער האָט סטימולירט די פראַנצויזישע רעוואָלוציע, אויב נישט די פרויען? ווער שפּילט איצט די וויכטיגע אָלע אין באָיקאָטירען דייטשע סחורות אין אויסלאַנד, אויב נישט די פרוי?

„די פרוי — זי איז איצט, אין דעם איצטיגען יאָהרהונדערט פון אַלגעמיינע וואַהלרעכט, אַ ריזיגער פּאָליטישער כוח, זי קען בויען און זי קען ברעכען. זי איז דער איינפלוס אין הויז, אין גאַס, אויפן מאַרק, און אין שפּיל־קראָם. זי איז די אַגיטירענדע קראַפט פון יעדען לאַנד. די אַגיטירענדע קראַפט צום גוטען, און די אַגיטירענדע קראַפט אויך צום בייזען".

— דערפאַר טאַקע וועט איהר איצט, אונטער דעם היטלער־רעזשים, אייער וואַהלרעכט פערלירען! — האָב איך זיך נישט געקענט איינהאַלטען פון אויפמערקזאַם צו מאַכען איהר.

— פערלירען, — האָט זי זיך נישט געלאָזט אַרגומענטירען, — געוויס!... געוויס וועלען מיר אונטער דעם איצטיגען רעזשים אונזערע וואַהלרעכט פערלירען. און נישט בלויז די וואַהלרעכט. מיר וועלען פערלירען אַלע רעכט, צו וועלכע פרויען האָבען זיך דערשלאָגען. אָבער צי דענקט איהר, אַז די מאָדערנע דייטשע פרוי וועט דאָס אַזוי לייכט אונטערגעבן? צי דענקט איהר, אַז די מאָדערנע דייטשע מיידעל וועט זיך ווירקליך לאָזען דיקטירען פון היטלערן, וואָס פאַר אַ קליידעל זי זאָל יאָ טראָגען און וואָס פאַר אַ קליידעל נישט? דענקט איהר באמת, אַז היטלער און געבעלס וועלען זיין אונזערע מאָראַל־היטער, אונזערע מאָרע־מאַכער, און אונזערע ערציהער?

„עס איז אַ מאָדנע זאַך, — האָט זי זיך מיטאַמאָל אַ כאַפּ געגעבן, ווי פון אַ בייזער איידעע — די רעגירונג אונזערע איז אַ רעגירונג פון אַלטע בחורים, מיט׳ן אויסנאַהם פון געבעלסען, איז קיינער נישט פערהייראַט. אפשר דערפאַר טאַקע פערשטעהט זי נישט גענוג, וואָס פאַר אַ גרויס זי גראָבט זיך דערמיט, וואָס זי ווייל מיט געוואַלד צווינגען די פרוי צוריק צו די צייטען פון שקלאַפעריי און געהאָרכזאַמקייט, וואָס ווייסט היטלער, דער אַלטער בחור, וועגען דער נשמה פון דער מאָדערנער פרוי? וואָס ווייסט וועגען איהר גערינג, וועלכער איז בכלל ווייט פון פרויען? וואָס ווייסט וועגען איהר קאַפּיטאַן רעהם?

„עס פראַווען איצט מיט דייטשלאַנד מענשען, וואָס אַ פרוי איז ביי זיי קיין מענש נישט. זעהר גוט! וועלען מיר זעהן!! עס איז לייכט, זעהר לייכט, צו נעהמען מענער אין אַ־עסטירען זיי, און פערשיקען זיי אין קאָנצענטראַציאָנס־לאַגערן, און קאָנ קאָנפיסקירען זייער פערמעגען, און זאָגאַר זיי אומברענגען דאָס לעבען. אָבער עס איז גאָרנישט אַזוי לייכט בענעהמען אַ דור פון עמאַנציפּירטע זעלבסטשטענדיגע פרויען, און צונעהמען ביי זיי די רעכט, און שטופען זיי צוריק אין קיך אַריין, און בעזייטיגען זיי פון אַלע שטעלעס און מאַכען פון זיי צוריק די אַלטמאָדישע בינאָקס. דאָ, און דעם דאָזיגען שטילען קאַמף מיט דער דייטשער פרוי, וועט זיך היטלער אָנשטויסען אויף אַ היבשען ווידערשטאַנד. מיר, די דייטשע פרויען, וועלען איצט, אין איצטיגען יאָהרהונדערט, זיכער נישט וועלען זיין אין אַ ערגערער לאַגע ווי די פרויען אין פראַנקרייך, ווי די פרויען אין ענגלאַנד, ווי די פרויען אין אַמעריקע, ווי די פרויען אין אַלע ציוויליזירטע לענדער פון דער וועלט. און פאַרוואָס טאַקע זאָלען מיר?..."

* * *

— מיינע פריינד! — האָט דאַמע נומער צוויי זיך אַריינגעמישט, — אַז מען רעדט שוין יאָ זיך אויס דאָס האַרץ וועגען דעם גורל פון דער פרוי אין איצטיגען דייטשלאַנד, קען איך זיך נישט איינהאַלטען און מוז אַרויסקומען אויך מיט מיינע צרות.

זי האָט צוגערוקט איהר בענקעל נעהנטער צו דער שאָטענדיגער זייט פון צימער, און ריזעבדיג אין דער טונקעלקייט פון שאָטען, אַז מען זאָל נישט קענען זעהן דעם אויסדרוק פון איהר פּנים, האָט זי מיט אַ טרויעריגער שטימע אָנגעהויבען:

— איהר ווייסט דאָך אַלע, וואָס דער שטענדיגער טרוים פון אַ יונג מיידעל איז, דער שטענדיגער טרוים, אַז אימיצער, וואָס איז שעהן, יונג, בראַוו, און געזונד זאָל זיך אין איהר פערליבען, זאָל אָהן דיר נישט קענען לעבען, זאָל מיט דיר חתונה האָבען, און זאָל דיך מאַכען גליקליך אויף אייביג.

„דער דאָזיגער טרוים האָט מיט מיר געהאַלטען ביים פערווירקליכט ווערען. איך האָב זיך אין אַ ניוואָרזיטעט בעקענט מיט אַ יונגען בחור, זיך איינער אין דעם אַנדערען שטאַרק פערליבט, אייגער צו דעם אַנדערען זיך שטאַרק צוגעוואוינט.

געחלומט, אַז אַזוי שנעל ווי מיר וועלען פאַרטיג מיט׳ן אוניווערזיטעט זאָלען מיר הייראַטען, און זיך איינאָרדענען, און פיהרען אַ צופרידען, גליקליך, אינטערעסאַנט לעבען.

„גאָלדענע טעג זענען עס געווען. גאָלדענע טעג מיט גאָלדענע האָפנונגען.

„און מיטאַמאָל איז היטלער געקומען צו דער מאַכט!...

„מיין געליבטער, האָב איך אייך פערגעסען צו דערצעהלען, איז אַ ייד...

„אונזער לעבען איז שוין איצט בטל. אַ צו בראָכענס. מען האָט עס אונז צובראָכען. נאָך איידער מיר האָבען עס אָנגעפאַנגען. מען האָט פון אונזער שעהנעם טרוים געמאַכט אַ חורבן אויף אייביג. וואָס מיך פערדריסט בלויז, איז דאָס שפּילען. דאָס קריכען מיט די שטיוועל. דער גראָבער גייסט. דאָס מישען זיך אין דעם פערזענליכען לעבען. דאָס טרעטען מיט די פיס. דאָס אומריין מאַכען אָט יענע הייליג צערפיהלען, וועלכע מענשען לעבען אַזוי זעלטען דורך. דער ווילדער באַרבאַרישער צוואַנג. דאָס צווינגען הזוקא פיינד צו האָבען דעם ייִדען, גראָדע ווען דו האָסט איהם ליב!..."

* * *

דאָס מיידעל איז אַנטשוויגען געוואָרען, און אין צימער האָט אויף אַ ווײַלע געהערשט אַ טיפע, מרה־שחורה׳דיגע שטילקייט.

— יאָ! — האָט די דריטע דאַמע די שטילקייט איבערגעריסען, — דער גראָבער גייסט זיגט איצט אין דייטשלאַנד, און דאָרט וואו דער גראָבער גייסט זיגט, דאָרט איז די פרוי שטענדיג פערלוירען.

„דאָס פרויען־לעבען אין דייטשלאַנד רוקט זיך איצט צו דער צייט, ווען פאַר אַ מיידעל וועט קיין אַנדער אויסוועג נישט בלייבען, ווי בלויז אַרויסצוקוקען, אַז אימיצער זאָל זיך אויף איהר דערבאַרימען, און זאָל מיט איהר חתונה האָבען. מען נעהמט איצט פשוט ביי דער דייטשער פרוי אַוועק אַלע איהרע ערראָבערונגען, און מען גיט זיי אַוועק דעם מאַן.

„וואָס האָט די פרוי צו געווינען איצט אין דייטשלאַנד, אונטער היטלערס רעזשים? גאָרנישט. וואָס האָט זי פערלוירען? אַלעס. זי פערלירט איהר רעכט אויף אַרבייט. זי פערלירט איהר רעכט אויף ליבע. זי פערלירט איהר רעכט צו שטימען. זי פערלירט איהר רעכט אפילו זיך לייטיש צו קליידען. אַ בעזונדערע מאָדע אויף דאַמען־קליידער האָט מען איצט איינגעפיהרט אין דייטשלאַנד. אַ ספּעציפיש־דייטשע, אַ געשמאַקלאָזע, אָבער פאַלגען די דאָזיגע מאָדע מוז מען.

„די דייטשע פרוי טאָר איצט נישט האָבען איהר אייגענעם געשמאַק, טאָר נישט רויכערען, טאָר נישט טראָגען קיין געשוירענע האָר, טאָר נישט זיך ציינען אַליין אין אַ קאַפע, טאָר זיך נישט פודערען, טאָר זיך נישט פאַרבען די ליפּען. טאָר זיך נישט פערנעהמען מיט ספּאָרט. וואָס מעג זי שוין יאָ? קינדער האָבען, דאָס אַלעס. האָבען קינדער און די צוגרייטען פאַר גוטע סאָלדאַטען.. צוגרייטען קאַנאָנען־פלייש פאַר דער צוקונפטיגער מלחמה.

„אַ פאַבריק פון קינדער — דאָס איז, וואָס די איצטיגע רעגירונג וויל פון דער דייטשער פרוי מאַכען.

אין צימער איז צוריק געוואָרען מרה־שחורה׳דיג און שטיל. מרה־שחורה׳דיג און פול מיט שאָטענדיגער טונקעלקייט...

אנטי־היטלעריסטישע באָיקאָט־צייכענס

וואַרשא (פט״א) פרי צו דאָקומענטירען די סאָלידאַריטעט און דער דורכפיהרונג פון דער אַנטי־היטלעריסטישער באָיקאָט־אַקציע האָט דער צענטראַלער באָיקאָט־קאָמיטעט צוגעגרייטען צו פערשפּרייטען צווישען דער יודישער געזעלשאַפט באָיקאָט־צייכענס, וועלכע מען דאַרף אָנקלעבען אויף אַלע בריף, רעכענונגען, קוויטאַנציעס און אַנדערע דאָקומענטען.

דער צענטראַל־קאָמיטעט פאַר דער אַנטי־היטלעריסטישער ווירטשאַפטליכער אַקציע האָט בעשלאָסען אַרויסצוגעבען אַ וואָכענבלאַט א. נ. „אונזער פערטיידיגונג", געווידמעט דער עלימינירונג פון דייטשען אימפּאָרט.

„אונזער פערטיידיגונג" וועט אינפאָרמירען איבער דייטשע אינדוסטריעלער, סוחרים, און האַנדעלסקעפּער וועגען ביליגע סחורות־קוועלען אַנשטאָט די דייטשע סחורות. דערביי וועלען אין דער ערשטער ריי בעריקזיכטיגט ווערען אינלענדישע אויסאַרבייטונגען. דער ערשטער נומער פון דער צייטשריפט, וואָס וועט ערשיינען אויף פויליש און יודיש וועט אַרויסגעגעבען ווערען דעם 10. ה. ח.

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל־גאַס 19, טעל. 125-17
נעהמט אָן פון 1—2 ביי טאָג און פון 4—7 נאַכט.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג און ספּעציעלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 בויטאָג פאַר אומבעמיטעלטע — דינסטיצע־פרייזן.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל־גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע
אויפנעהמס־שעה׳ן פון 8—1 מיטאָג און 5—9 אָוונט.

„געבורט־קאָנטראָל" שוין שטאַרק אין מאָדע

אנגעהויבען האָט זיך די בעוועגונג אין ענגלאַנד און אַמעריקע מיט 60 יאָהר צוריק, דערנאָך האָט זי זיך פערשפּרייט אין מיטעל־אייראָפּע, און איצט האָט זי שוין אָנגעשפּאַרט אין די קליינע שטעטלעך פון פּוילען און ליטע. — די קליינע שטעטלעך האַלטען היינט אַזוי ווייט ווי די גרעסערע שטעט האָבען געהאַלטען מיט 25 יאָר צוריק. — אַנאַינטערעסאַנטע אויספאָרשונג וועגן געבורט־קאָנטראָל ביי יודן אין פּוילן

פון ד"ר מ. ווײַנרײַך

.3

וואָזשע האַלטען מיר ביי יודען?

ביי גאָר פרומע יודען הערט מען באַך איצטער אויך, אַז „אויב דער אויבערשטער גיט קינדער, וועט ער געבען אויף קינדער", אָדער „אויב ס׳קלעקט אויף אַזויפיל מיילער, וועט קלעקען באַך אויף איין מויל". אָבער די צאָהל אַזעלכע יודישע פאַמיליעס וואו מען לאָזט אַלצדינג איבער אויף גאָט׳ס בעראָט ווערט אַלץ קלענער אין פּוילען און ליטע אויך.

אויף צו בעשטימען די אַלגעמיינע ריכטונג פּנים פּראָצעס, דאַרף מען, פערשטעהט זיך, יין וויסענשאַפטליכע פאָרשונגען נישט האָבען. אויב איהר ווילט וויסען צי פערקלענערט זיך ביי יודען אויך די צאָהל געבורטען, צי ניין, נעמט אייער אייגענע פאַמיליע און אייערע נאָהענטסטע בעקאַנטע, און גיט אַ טראַכט, וויפיל קינדער זענען געווען אין יעדער פאַמיליע ביי אייערע עלטערען, און וויפיל זענען פערהאַן ביי זיי און ביי אייך. דאָס וועט אייך שוין געבען אַ גוטען בילד.

אָבער אויך צו וויסען גענוי, צו מאַכען אַלגעמיינע אויספיהרען, דאַרף מען וויסען נישט באָר „מאַהער", ביי גאָך „וויפיל".

קיין אַלגעמיינע אויספאָרשונג וועגען אַזאַ ווערען אין פּוילען איז מיר נישט בעקאַנט. געוויס וועלען אַזעלכע אויספאָרשונגען געמאַכט ווערען, נאָכדעם ווי מ׳וועט אָפּדרוקען די רעזולטאַטען פון דער לעצטער פאָלקס־ציילונג אין פּוילען, וואָס איז פאָרגעקומען סוף 1931. אָבער איידער וואָס־

וועט, האָבען מיר שוין בעקומען אַנ׳אַרבייט, פון וועלכער מיר קענען בעקומען אַ שטיקעל פאָרשטעלונג פון דעם, וואָס עס קומט פאָר ביי יודען. דאָס איז אַ גרעסערער אַרטיקעל, וואָס עס איז נישט לאַנג אָפּגעדרוקט ד"ר צמח שאַבאַד און אַ פּוילישען וויסענשאַפטליכען זשורנאַל וועגען דער געבורטיגקייט ביי יודישע פרויען אין ווילנע און ווילנער געגענד.

ד"ר שאַבאַד איז געגאַנגען מיט אַנ׳אַנדער וועג, איידער מען געהט דאָס רוב. ער האָט נישט געוואַרט אויף דער פאָלקס־ציילונג, נאָר ער האָט אויסגעפאָרשט דעם מאַטעריאַל וואָס האָט זיך אָנגעקליבען ביי איהם פון זיין אייגענער פּראַקטיק אין משך פון 25 יאָהר. פון 1907 ביז 1932 זענען דורך זיין קאַבינעט דורכגעגאַנגען נישט ווייניגער ווי 11 טויזענט דערוואַקסענע יודישע פרויען פון׳ם קינדער־עלטער. אויסהערענדיג זיי האָט ד"ר שאַבאַד אַלעמאָל גענוי פערשריבען זייער עלטער, די צאָהל קינדער און אַ סך אַנדערע פאַקטען פון זייער לעבען, און איצטער האָט ער דאָס אַלץ צונויפגענומען קריטיש אויסגעפאָרשט און געמאַכט דערפון די בעהעריגע אויספיהרען.

ד"ר שאַבאַד האָט די 11 טויזענד פרויען איינגעטיילט אין צוויי גרויסע קאַטעגאָריעס: שטאָטישע (צום גרעסטען טייל פון דער שטאָט ווילנע גופא) און שטעטעלשע. אין דער ערשטער גרופּע זענען פערהאַן ביי פינף טויזענד, אין דער צווייטער — 6 טויזענד. לויט דער צייט איז דער גאַנצער מאַטעריאַל איינגעטיילט אין פיר גרופּעס:

ביז דער מלחמה (1907—1914);
מלחמה־צייט (1915—1920);
נאָך דער מלחמה (1921—1925), און
די לעצטע פיל וויניג „נאָרמאַלע" צייט (1926—1932).

מיר וועלען דאָ נישט געהען איבערדערצעהלען אַלע איינצעלהייטען פון ד"ר שאַבאַד׳ס אויספאָרשונג, ווייל דאָס וואָלט אונז פערפיהרט צו ווייט, אָבער עטליכע פון זיינע אויספיהרען וועלען מיר דאָ ברענגען.

עס הייבט זיך אַרויס, אַז יודען אין ווילנע און ווילנער געגענט געבען נישט קיין אויסנאַהם פונ׳ם אַלגעמיינעם כלל, וואָס מען זעהט אין דער גאַנצער וועלט: פאַר די לעצטע 25 יאָהר פערקלענערט זיך די צאָהל געבורטען גיכער, איידער די צאָהל טויט־פאַלען ביי קינדער, דאָס הייסט מיט אַנדערע ווערטער, אַז עס פערקלענערט זיך די צאָהל לעבעדיגע קינדער. מיט צוואַנציג יאָהר צוריק האָבען נאָך ביי 82 פּראָצענט שטעטעלשע פרויען געהאַט איבער זיבען קינדער. פאַר די לעצטע פינף יאָהר זענען אַזעלכע מוטערס געבליבען אין די שטעטלעך נישט מעהר ווי 16 פּראָצענט און אין שטאָט בלויז קנאַפּ 6 פּראָצענט. די צאָהל קינדער־לאָזע פרויען איז מיט 25 יאָהר צוריק געווען אין שטאָט 11 פּראָצענט, און די שטעטלעך ביי 9 פּראָצענט. היינט איז דאָס שוין אויסגעוואַקסען ביז 16 און 12.

אויב מען זאָל נעמען די דורכשניטליכע צאָהל קינדער וואָס ווערען געבאָרען אין אַ פאַמיליע, זעהט מען אויך, אַז עס ווערט אַלץ ווייניגער. פאַר דער מלחמה איז דער דורכשניט געווען אין שטאָט פיר, אין שטעטעל איבער פינף. די לעצטע פינף יאָהר דערגעהט שוין אין שטאָט נישט ביז דריי, און אויך אין שטעטעל איז שוין דער דורכשניט געבאָרענע קינדער אויף אַ פאַמיליע אונטער פיר. דערביי שטריכט ד"ר שאַבאַד אַליין אונטער, אַז דער גרעסטער טייל פאַציענטקעס זיינע זענען נישט קיין זעהר פערמעגליכע. ווען מען זאָל צורעכענען נאָך די פערמעגליכע שיכטען און די אינטעליגענץ, וואָלט זיכער דער דורכשניט געווען נאָך נידריגער.

ביי היינטיגען טאָג קען מען זאָגען, אַז די דורכשניטליכע צאָהל לעבעדיגע קינדער אין אַ יודישער פאַמיליע איז דריי: אין שטאָט צווי מיט אַ האַלב, און די שטעטלעך דריי מיט אַ דריטעל.

זעהר אַ פריילעכער פאַקט איז דאָס, וואָס די קינדער־שטערבליכקייט איז פאַר די לעצטע 25 יאָהר שטאַרק געפאַלען. די צאָהל מוטערס, וואָס האָבען פאַר דער גאַנצער צייט פון זייער פאַמיליען־לעבען נישט פערלאָרען קיין איין קינד, ווערט אַלץ גרעסער און גרעסער. אויב מיר נעמען די לעצטע פינף יאָהר, זענען אין שטאָט אויף יעדע הונדערט חתונה געהאַטע פרויען 68 אַזעלכע גליקליכע פרוי׳ען, וואָס האָבען קיין איין קינד נישט פערלאָרען. און אין די שטעטלעך זענען אויף יעדע הונדערט פער־ בלויז 56 אַזעלכע גליקליכע.

עס הייבט זיך אַרויס, אַז יודען און ווילנע

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט
קאָרסעטען, באַנדאַזשען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס־איינלאַגען נאָכ׳ן פוס־שמערצען אָלס נאָך גיפס־אָפּדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעמריסקאַ 119, טעל. 231-81

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

נייע וויכטיגע פאראָרדנונגען וועגען האנדווערק

דער מיניסטארען־ראט האט שוין אנגענומען די נאוועלע צום צעכען־געזעץ, דאס נייע געזעץ דארף זיך שוין בעווייזען אין באהענטסטען נומער פון „דזשענניק אוסטאוו“ און וועט גלייך אריין אין קראפט. דאס געזעץ ענטהאלט א גאנצע רייה נייע בעשטימונגען, וועלכע זענען פון אונגעהויערער וויכטיגקייט פאר׳ן האנדווערקערטום, דעריבער וואלט כדאי געווען, אז דער האנדווערקער־כלל זאל זיך גענוי בעקענען מיט די נייע פארשריפטען.

דאס נייע געזעץ איז פארשארפט אין דעם פונקט פון בעזיצען האנדווערקער־קארטען. מ׳וועט נישט קענען פיהרען קיין שום האנדווערקער־ווארשטאט, אויב מ׳האט נישט קיין האנדווערקער־קארטע, די האנדווערקער־קארטע וועט ארויסגעגעבען ווערען דורך דער אינדוסטריע־מאכט ערשט דאן ווען ס׳וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אז דער פעטענט בעזיצט די געהעריגע פאך־קוואליפיקאציעס. א האנדווערקער־קארטע וועט מען בעקומען דאן ווען מ׳וועט האבען געענדיגט א פאלקס־שולע, ווען מ׳האט געענדיגט די לעהרע מיט א גוטען רעזולטאט און ווען מ׳וועט האבען בעלייגט דעם עקזאמען אלס געזעלען, נאך דריי - יעהריגער פראקטיק אלס געזעלען וועט מען ערשט קענען אפגעבען עקזאמען, כדי צו בעקומען א מייסטער־דיפלאם.

דאס נייע געזעץ זעהט אויך פאר דאס שאפען פון צוואנגס־צעכען, וועלכע וועלען רעפרעזענטירען ווירטשאפטליך דאס פאך, שאפענדיג קרעדיטען, עקספארט־מעגליכקייטען און אזוי ווייטער.

אין „דזשענניק אוסטאוו“ האט זיך אויך בעוויזען א פאראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט וועגען האנדווערקער־קאמערן און וועגען פארבאנד פון די האנדווערקער־קאמערן, לויט דער דאזיגער נייער פאראָרדנונג זענען שטארק פארברייטערט געווארען די קאמפעטענצען פון דער האנדווערקער־קאמער אין פיל ריכטונגען.

קודם־כל וועט די האנדווערקער־קאמער פון איצט אן בעטראכט אלס די רעפרעזענטאנץ פון די ווירטשאפטליכע און פאך־אינטערעסען פון האנדווערק, ביז איצט האבען די קאמערן נאר רעפרעזענטירט די פאך־אינטערעסען פון האנדווערק, ווייטער שאפט די נייע פאראָרדנונג שידס־געריכטען ביי די האנדווערקער־קאמערן, כדי צו ערלעדיגען אלע פראגען און סכסוכים.

לויט דער נייער פאראָרדנונג וועלען דריי־פינפטעל פון די ראטמענער געוועהלט ווערען דורך די האנדווערקער און צוויי־פינפטעל וועלען באמינירט ווערען דורכ׳ן האנדעלס און אינדוסטריע־מיניסטעריום.

ווייטער וועלען מעהר נישט זיין קיין סעקרעטארען אין די קאמערן און אויף זייער ארט וועט זיין א דירעקטאר פון דער קאמער, וועלכער וועט אויך אנדערש געוועהלט ווערען ווי ביז איצט.

לויט דער נייער פאראָרדנונג וועט אן אלגעמיינע פארזאמלונג פון די ראטמענער אויסוועהלען 3 קאנדידאטען אויפ׳ן אמט פון דירעקטאר, די דאזיגע קאנדידאטען וועלען איבערגעשיקט ווערען צום האנדעלס־מיניסטער, וועלכער וועט בעשטעטיגען איינעם פון זיי.

די נייע פאראָרדנונג רעדט אויך וועגען שאפען א פארבאנד פון די האנדווערקער־קאמערן אין פוילען.

די נייע פארשריפטען הן וועגען אינדוסטריע־געזעץ און הן וועגען די האנדווערקער־קאמערן האט א גאר וויכטיגע בעדייטונג פאר די יודישע האנדווערקער, די יודישע האנדווערקער אינטערעסירן זיך שטארק מיט דער פראגע פון די צוואנגס־צעכען, מיט דער פראגע וועגען די נייע וואהלען צו די האנדווערקער־קאמערן, בעזונדערס וועגען די נאמינאציעס.

ס׳איז אויך קלאר, אז נאכ׳ן בעווייזען זיך פון דער נייער פאראָרדנונג וועלען אין גיכען פארקומען די נייע וואהלען צו די האנדווערקער־קאמערן אויך. וועגען דעם דארפען די יודישע האנדווערקער א טראכט טון.

געגען קויהלען־קארטעל

ס׳טאר נישט דערלאזט ווערען קיין האסע אויף קויהלען

לויט דער אויפפאדערונג פון האנדעלס־מיניסטעריום צו נארמירען די פרייזען אויף קויהלען, איז דעם 22. מאי ד. י. פארגעקומען אין דער וואיעוואדזטווע א קאנפערענץ אונטער פארזיץ פון נאטשעלניק לאדעוואסקי. צו דער דאזיגער קאנפערענץ זענען געווארען איינגעלאדען בראנזשיסטען, סיי מצד די הורטאווניקעס, סיי מצד די קליינהענדלער. ס׳איז געווען כאראקטעריסטיש, אז ביים פעסטשטעלען די פרייזען איז דער ווידערשטאנד געקומען נאר מצד די הורטאווניקעס און געווען איז ער אן איינהייטליכער. אט די דאזיגע בעציהונג האט ביי די קליינהענדלער פארשטעהער ארויסגערופען א פארגעפיהל. דאס פלוצלונגדיגע עסען זיך פון די „פיסקלעך“ פון די הורט־פארשטעהער איז באלד געווען פארדעכטיג. מען האט זיך געקאנט משער זיין, אז דאס זענען סימפטאמען פון א יד־אחת, אבער ס׳שמעקט גאר מיט א קארטעל. און איצט קאן מען מיט זיכערקייט זאגען, אז די התחלה איז דעמאלט געמאכט געווארען, און דורך דער צייט האט זיך טאקע „אויסגעפיקט“ א יד־אחת, וואס איז איצט א געשעהענער פאקט.

אבער ס׳איז דא א פאלקס־ווארט: דער אפעטיט קומט מיט׳ן עסען. איצט שמועסט מען, אז עס האלט שוין ביי א קארטעל, הגם קיין גענויע איינצעלהייטען ווייסט מען נאך נישט, מחמת א פשוט׳ער בשר־ודם האט דארט נישט קיין דריסת־הרגל, און דערווייל ווערט דאס געהאלטען בסוד. אבער ס׳איז כדאי בעצייטענס אנצוווייזען, אז פאר די קליינהענדלער אין דער דאזיגער בראנזשע און אפילו פאר דער בעפעלקערונג גופא איז איצט א קויהלען־קארטעל נישט געוואונשען.

הגם די רעגירונג האלט נישט, אז קארטעלען זאלען זיין שעדליך, ווייל אויב מען זאל דערלאזען אן אומבעגרענצטע פרייע קאנקורענץ קאן דערגעהען צו א שליידערונג פון די פרייזען און אזא סיטואציע קאן גורם זיין צו באנקראטען און במילא פארערגערען די ווירטשאפטליכע לאגע אין לאנד. און ס׳איז טאקע געווען א צייט, ווען די רעגירונג האט דערמוטיגט זיך צו קארטעליזירען און אפילו דערצו געצוואונגען, האט דאס אבער דער צעמענט־קארטעל בעוויזען, אז פיל מאל זענען די חסרונות גרעסער פון די מעלות. וועגען דעם, אז אזא קארטעל קאן גורם זיין דערצו, אז ס׳זאל ווערען פארקלענערט דער געברויך פון דער פראדוקציע און עס זאל פארגרעסערן די ארבייטסלאזיגקייט איז דאך שוין אפגערעדט, מוז מען אבער אונטערשטרייכען, אז אפילו די רעגירונג האט זיך שוין ענטוישט אין דעם דאזיגען ארגומענט. דאס האט דייטליך אונטערגעשטראכען דער פרעמיער־מיניסטער אין זיין עקספאזע, בעת דער לעצטער סיים־סעסיע. די רעגירונג איז שוין מודה, אז צו־שטייפע פרייזען פון קארטעלען איז אויך נישט קיין סגולה. און ווייל אזעלכע פעהלער ווערען על פי רוב בעמערקט ערשט שפעטער. מוז מען אבער דא דורכאויס אונטערשטרייכען, אז א קויהלען־קארטעל, איז ביים איצטיגען מאמענט ממש א סכנה, ווייל ביי אזעלכע עקאנאמישע בעדינגונגען ווי ס׳איז איצט, איז די בעפעלקערונג נישט ביכולת זיך צו בעווארגען מיט קויהלען אויפ׳ן ווינטער, און קיין קויהלען־זאפאסען האבען מיר כמעט נישט. מען מוז מגלה זיין דעם סוד, אז אפילו ביי די גרעסטע פירמעס ווי ס׳איז די פריהערדיגע יאהרען געלעגען גרויסע „האלדעס“ קויהלען איז איצט כמעט ליידיג. ס׳איז פארשטענדליך, אז איצט כל־זמן ס׳איז נאך גשמ׳דיג, שטייט די דאזיגע פראגע נישט אויפ׳ן שפיץ פון מעסער. און מען איז דערווייל נישט אזוי מדקדק. אבער, אז עס וועלען זיך מאכען פראסטען; און בפרט, אז ס׳וועלען קומען גרויסע פראסטען, קאן זיך ביי אזא סיטואציע מאכען א שטיקעל מהומה. ס׳איז אהן ספק, אז ס׳איז גלייכער, אז די דאזיגע פראגע זאל זיך בעצייטענס אויסקריסטאליזירען, כדי אזעלכע שריט אין די ערשטע ד׳ אמות צו פאראליזירען, ווייל יעצט, ווען, אבער דער קליינהענדלער פון דער דאזיגער בראנזשע איז נישט ביכולת אויפצונעהמען, וועלכע ס׳איז קארדינאלע ענדערונגען, ובפרט, אז ביי די קלענסטע „האסע“ געפינט ער זיך תמיד צווישען האמער און שמיד־אייזען.

ליב פרייס.

מעגליכקייט פון עקספארט

פון האנדווערקער־אויסארבייטונגען קיין ארגענטינא

בריף פון פוילישען געזאנדטען אין בוענאס־איירעס

די לאדזער האנדווערקער־קאמער האט בעקומען א בריף פון דער פוילישער געזאנדטשאפט אין בוענאס־איירעס וועגען אפזאץ פון האנדווערקער־ארטיקלען קיין ארגענטינא.

די פוילישע געזאנדטשאפט טיילט מיט, אז אין ארגענטינא וואלטען געהאט אן אפזאץ מאנכע האנדווערקער־ארטיקלען דהיינו: פארענדיגטע און נישט פארענדיגטע, בעזונדערס שעהנע און אריגינעלע, האנד־שטיקעריי.

דאמען־ביטלען מיטן בעדינג, אז זיי זאלען נישט טייער און זענען גלייך אין דער קוואליטעט און אריגינאליטעט די ווינער און פראנצויזישע דאמען־ביטלען.

דאמען הענטשקעס, עווענטועל אויך מענער־הענטשקעס.

דאמען און מענער־גאלאנטעריע (שנאלען, קנעפ, וועבעריי־אויסארבייטונגען א.א.וו.).

האלץ־אויסארבייטונגען (שאכטלען, טעלער א. ד. גל. אין זאקאפאנער סטיל).

די דאזיגע אויסארבייטונגען זענען שוין דא בעקאנט און האבען די אנערקענונג פון די קליענטען.

פאנטאזיע־ארטיקלען און „נייהייטען“.

די געזאנדטשאפט בעטאנט דערצו, אז דאס ארגענטינער פובליקום איז צוגעוואוינט צו אויסארבייטונגען פון הויכען ארטיסטישען און טעכנישען ווערט, דעריבער וועלען טאנדייט־אויסארבייטונג דארט נישט געפינען קיין אפזאץ.

אויפ׳ן ארגענטינער מארק טרעפט מען פאלקס אויסארבייטונגען פון איטאליען (האלצערנע שאכטלען צו ציגארען, צו זיסיקייטען, אויסגעשטאפטע ליאלקעס) און דאן דייטשע מעטאל־אויסארבייטונגען.

וואס שייך לעדער־אויסארבייטונגען, שיך א.א.וו. האט ארגענטינא גענוג.

די געזאנדטשאפט בעט צוצושיקען מוסטערען פון אויסארבייטונגען, וועלכע וואלטען געקענט האבען אן אפזאץ־מארק אין ארגענטינא, דערביי דארף מען די פרייזען אויסגעבען לאקא בוענאס־איירעס אין פראנצויזישע פראנקען.

די צאהלונגס־בעדינגונגען פאר סחורות זענען פאלגענדע: די רעכנונג וועט געצאהלט ווערען אין בוענאס־איירעס אין באנק פון פ.ק.א. נאכן אפנעהמען די דאקומענטען און נאכן אנקומען פון דער סחורה.

דאס עפענען אן אקרעדיטיוו אדער דאס פאראויס בעצאהלען (אפילו טיילווייז) קען נישט קומען אין בעטראכט צוליב די דעוויזען־פארשריפטען אין ארגענטינא און צוליב דעם וואס דארט פיהרט מען זיך אזוי.

וועגען „ריטשאלט“ פון אומזאץ אויף די ווייטערדיגע יאהרען

סוחרים־צוזאמענפאהר אין ווארשא

אויף די וועכענטליכע שמועסען אין צענטראלען קליינהענדלער־פאראיין, פאמארסקא 15, זענען היינטיגע וואך בעריהרט געווארען פאלגענדע פראגען:

אין די לעצטע צייטען ווערען אדורכגעפיהרט דורך די שטייער־אמטען ליציטאציעס, וועלכע רואינירען דעם שטייער־צאהלער און דער שטייער־אמט בעקומט אפילו נישט ארויס די קאסטען. די פראגע ווערט שטארק ארומגערעדט און אילוסטרירט מיט צאהלרייכע פאקטען, צום סוף ווערט בעשלאסען די אלע דאזיגע פאקטען צו רעגיסטרירען.

ווייטער ווערט פארגעשטעלט דער אויסגעארבייטער פראיעקט פון ריטשאלט אויף די ווייטערע יאהרען. דעם פארגאנגענעם זונטאג איז פארגעקומען אין ווארשא א סוחרים־צוזאמענפאהר פון גאנץ פוילען געווידמעט דער ברענענדער פראגע. דעם צענטראלען קליינהענדלער־פאראיין, פאמארסקא 15, האט רעפרעזענטירט דער פרעזעס ראטמאן כארי. דער פראיעקט שטעלט זיך פאר אויף פאלגענדען אופן: דער ריטשאלט איז גילטיג אויף 3 יאהר. אלס יסוד דינען פאר נייע אונטערנעמונגען דער אומזאץ פון די לעצטע 2 יאהר. פאר די אלטע — דער אלטער ריטשאלט. ביידע צדדים (דער צאהלער און דער שטייער־אמט) קענען אריינטראגען רעקורסען אדער ביטעס וועגען פארקלענערען, פארגרעסערען אדער איינגאנצען אפווארפען דעם ריטשאלט. צו דעם וועט עקזיסטירען א ספעציעלע קאמיסיע. דער הויך פון אומזאץ פאר ריטשאלט איז געהעכערט געווארען אין ווארשא ביז 70.000 לאדז — 60.000 (פריהער 45.000) אויף דער פראווינץ — 50.000.

ווער איז טאקע שולדיג אין פארשלעפען די פאראייניגונג פון יודישען האנדווערקערטום אין לאדז?

(בריף אין רעדאקציע)

אין „נייעם פאלקסבלאט“ איז געווען פארעפענטליכט א ענטפער פון ה׳ ראסנער אויף דער נאטיץ, וועלכע האט זיך געפונען אין „נייעם פאלקסבלאט“ אונטערן קעפל: „ווער איז שולדיג אין פארשלעפען די אונטערהאנדלונגען“. אין וועלכען ה׳ ראסנער ערקלערט, אז צוליב דעם איבערטראגען פון ווארשעווער פארבאנד אין א נייעם לאקאל מוזען די אונטערהאנדלונגען אויף א געוויסע צייט אפגעשטעלט ווערען.

לויט אונזער בעשיידענער מיינונג איז דאס איבערגעהען אין א נייעם לאקאל נישט אזא בעדייטענדע ערשיינונג אין עפענטליכען האנדווערקער־לעבען, וועלכע זאל דארפען אפשטעלען אין א זייט די פאראייניגונג פון האנדווערקערטום אין פוילען.

די דאזיגע קורצע ערקלערונג געבען מיר איבער דער עפענטליכקייט און מיר בעמערקען, אז מיר נעמען דעם בריף פון ה׳ ראסנער צו קענטניש און מיר ווארטען.

מיט דרך ארץ

דער צענטראלער־האנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער פארבאנד פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע, לאדז, פאלודניאווע 4.

קורסען פאר לערן־יונגלעך

דעם 20. נאוועמבער וועט פארקומען די ערעפנונג פון קורצטערמיניגע קורסען פאר לערן־יונגלעך ביז איצט האבען זיך שוין געמאלדען אן ערך 80 קאנדידאטען — האנדווערקער־לערן־יונגלעך פון דער פראווינץ.

די גרעסטע צאהל לערן־יונגלעך ווערבירט זיך פון קצבים, און קאוואלעס, ווייטער קומען בעקער, פריזיערער, שניידער, טישלער, שוסטער, שלאסערס, בלאכארזשעס און ברונעם־מאכערס.

וועגען פארזיכערונג פון האנדווערקער

דורך ספעציעלע צוואנגס־אפשפארונגען

ווי בעקאנט קענען זיך פארזיכערען פרייוויליג יעדער איינער, וואס איז אלט נישט יעניגער פון 16 יאהר און נישט מעהר ווי 45 יאהר, אויב זייער גאנצע הכנסה בעטרעפט נישט מעהר ווי 10 טויזענד זלאטיס א יאהר.

די האנדווערקער־קאמערן האבען בעטראכט די פראגע, צי ס׳וואלט נישט געלוינט צו פארזיכערען אויף די דערמאהנטע בעדינגונגען אלע האנדווערקער אין דער קראנקען־קאסע.

די בעראטונגען, וועלכע זענען פארגעקומען וועגען דעם ענין, זענען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז פאר די האנדווערקער זענען די הער־מאהנטע בעדינגונגען בשום אופן נישט אנצונעהמען. די דאזיגע פארזיכערונג איז צו טייער, ווייל דעם גאנצען סכום פון אפצאהל, וואלט געמוזט צאהלען דער האנדווערקער, בעת ביים פארזיכערען אן ארבייטער, צאהלט ער נאר א טייל פון אפצאהל און דעם גרעסטען טייל צאהלט דער ארבייטסגעבער.

דעריבער האבען די האנדווערקער־קאמערן בעשלאסען אדורכצופיהרען א מיינונגס־אויסטויש וועגען אן אנדערער פארזיכערונג אין דער פארם פון צוואנגס־אפשפארונגען, וועלכע זאלען זיין צוגעפאסט צו די בעזונדערע צווייגען פון האנדווערק.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 7 יח מרחשון תרצ"ג

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.42
זון-אונטערגאנג 4.57

אויפקלערונג פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג

וועגן די אונטערהאנדלונגען מיט'ן לובלינער רב מאיר שפירא זצ"ל

מיר האבען אין „נייעם פאלקסבלאט" עטליכע מאל אנגעוויזען דערויף, אז ס'גייען ארום פערשידענע ווערסיעס און קלאנגען וועגען דעם, אז די לאדזער קהלה-פערוואלטונג האט גענומען אויף זיך א פליכט פאר דעם פערשטארבענעם לובלינער רב מאיר שפירא ז"ל אז זי וועט געבען צעהנדליגער טויזענדער זלאטיס אויף דער לובלינער ישיבה, בעזינדערס האט מע. וועגען דעם אלארמירט אין לובלין און אין דער לובלינער פרעסע און מ'האט ארויסגעשטעלט א קאנקרעטע פאדערונג, אז די לאדזער קהלה זאל אויסצאהלען דאס געלד. אין צוזאמענהאנג דערמיט האבען מיר בעקומען פאלגענדע אויפקלערונג פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג:

„די לעצטע וואך בעווייזען זיך כמעט יעדען טאג ידיעות סיי אין דער היגער, סיי אין דער נישט-היגער יודישער פרעסע, אז די יודישע קהלה אין לאדז זאל כלומרשט האבען גענומען אויף זיך בחיים פונ'ם לובלינער רב הרה"ג ר' מאיר שאפירא זצ"ל התחייבות'ן לגבי דער ישיבת חכמי לובלין.

אין שייכות דערמיט ערקלערט די קהלה-פערוואלטונג, אז קיין שום התחייבות'ן האט די קהלה-פערוואלטונג אין לאדז אויף זיך נישט גענומען און אלע אויבענדערמאנטע ידיעות האבען דעריבער נישט קיין שום יסוד.

בכלל האט זיך דער ענין כסא הרבנות געפונען אין דעם גאר ערשטען סטאדיום פון אונטערהאנדלונגען מיט'ן נפטר, וואס האט פאר דער לאדזער דעלעגאציע, וועלכע איז געפאהרען איהם פארלייגען די כסא-הרבנות, בלויז אויסגעדרוקט זיין פרינציפיעלע הסכמה, אבער וועגען קיין שום בעדינגונגען איז נאך אפילו נישט געהאט גערעדט געווארען.

ערשט די צווייטע דעלעגאציע בראש מיט וויצע-פרעזעס ה' ל. ה. בערגער, וואס האט געזאלט פאהרען קיין לובלין, האט בעדארפט אפרעגען זיך וועגען די פאדערונגען ביים לובלינער רב זצ"ל, זיי געניי ארומרעדען און בעטראכטען און צושטעלען דער קהלת-פערוואלטונג. בינתים איז ליידער אנגעקומען די טרויעריגע ידיעה פרייטאג און די דעלעגאציע האט שבת-צו-נאכטס איהר שליחות שוין נישט דערפילט.

אלע אנדערע ידיעות זענען לחלוטין גרונדלאז און די קהלה-פערוואלטונג טראגט פאר זיי נישט קיין שום אחריות.

מיר דאנקען פאר'ן אפדרוקען די דאזיגע אויפקלערונג.

מיט דרך-ארץ (—) ה. בערגער
וו.-פרעזעס פון דער קהלה-פערוואלטונג.

אפשטעלען די עקסמיסיעס אויף די ווינטער-חדשים

די בעמיהונגען פון לאדזער לאקאטארען-פעראיין

(2) דער לאקאטארען-פעראיין אין לאדז האט געמאכט בעמיהונגען, אזוי אז דאס לאדזער שטאט-געריכט האט פון 1 נאוועמבער אן אנגעהויבען זעלטענער ארויסגעבען עקסמיסיע-אורטיילען און דער ערשטער רייה ווערען אויסגעמיטען פון עקסמיסיע-„וויראקען" לאקאטארען פון קליינע וואוינונגען.

דער לאדזער פעראיין פון לאקאטארען און סובלאקאטארען האט חוץ מזה דערלאנגט צו די מאסגעבענדע פאקטארען א מעמאריאל, אין וועלכען עס ווערט ארויסגערוקט די פאדערונג, אז מען זאל אויסאיבען א דרוק אויף די ווירטסלייט, דאס זיי זאלען נישט פערפיהרען קיין עקסמיסיע-פראצעסען געגען ארבייטסלאזע און האלב-ארבייטסלאזע, אז די ווירטסלייט זאלען פון די האלב ארבייטסלאזע אננעמען פון צייט צו צייט די קאנטא'ס אויפ'ן דירה-געלד, וואס ווערט זיי געגעבען.

די דריי ברידער ליפשיץ פאר'ן געריכט

גרויסער פראצעס פונ'ם סינדיק פון „א. ג. בארסט"ס באנקראט-מאסע בעשולדיגט איז מיסברויכען

דער פראצעס וועט דויערן דריי טעג

(2) נעכטען האט זיך אין קרייז-געריכט — אונטערן פארזיץ פונם ריכטער אלשעווסקי און אין דער אסיסטענץ פון די ריכטער וויזשניעווסקי און לעוואנדאווסקי — אנגעהויבען דער פראצעס איבער די דריי ברידער: אדוו. מארעק ליפשיץ 50 יאהר אלט), דער סוחר הענעך ליפשיץ (43 יאהר אלט) און דער פערמיטלער משה ליפשיץ (55 יאהר).

לויטן בעשולדיגונגס-אקט ווערען זיי בעשולדיגט אין דעם, אז דעם 26 אויגוסט 1931 האט די האנדעלס-אפטיילונג ביים קרייז-געריכט, מחמת דער ביטע פון „א. ג. בארסט"ס" אויסלענדישע קרעדיטארען, דערקלעהרט באנקראט דער היזיגער זגערזשער פירמע, און בעשטימט אלס קוראטארען פון דער באנקראט-מאסע, די אדוואקאטען מארעק ליפשיץ און פראנציזשעק שווינדלער.

דאס קרייז-געריכט האט די קוראטארען בעשטימט א חודש'ליכען שכירות צו 3,500 זלאטעס יעדערען.

אלס ריכטער-קאמיסאר איז נאמינירט געווארען דער האנדעלס-ריכטער טעאדאר קויאווסקי.

דער אדוו. ליפשיץ איז תיכף אוועק מיט זיין ברודער, הענעך, אין דער פירמע, און דורך דער פערמיטלונג פון די ה"ה ישכר שווארץ און פינקוס פריווער זיך בעמיהט צו ווירקען אויף דעם אינהאבער פון דער באנקראטירטער פירמע, עדווארד ווילהעלם בארסט, אז ער זאל אנגאזשירען זיין ברודער הענעך אין דער פאבריק, און אויב ער וועט עס איהם צוליב טון, וועט עס איהם נישט פארדריסען...

גלייכצייטיג האט זיך דער אדוואקאט ליפשיץ, אין דעם הינזיכט אויך בעמיהט משפיע צו זיין דעם דירעקטאר פון דער באנקראטירטער פירמע האפמאנ'ען.

הענעך ליפשיץ האט אנגעהויבען גלייכצייטיג צו ווערען א „כל ולך" אין דער פירמע און ארויס צוגעבען דיספאזיציעס די פירמע-אנגעשטעלטע.

די צושטעלער און אפנעהמער פון דער פירמע האבען זיך אנגעהויבען צו קלאגען פאר בארסט'ן, און האפמאנען אויף הענעך ליפשיצן, אז אונטער דעם אויסרייד פון פראוויזיע, פרעסט ער ביי זיי אויס לאפובקע...

צו יענער צייט איז די פאבריק געגאנגען, און אפגעשטעלט האט זי זיך ערשט אין העלפט נאוועמבער 1931, מחמת די האנדעלס-אפטיילונג ביים קרייז-געריכט האט נישט אנערקענט די ביטע פון די צייטווייליגע סינדיקעס מכוח דערלויבען ווייטער צו פיהרען די פאבריק, און ס'איז בלויז געבעבען געווארען א חודשליכער טערמין צו אויס פערטיגען בלויז די רויה-שטאפען, וואס האבען זיך געפינען אין דער פאבריק.

אז די סינדיקען פון דער באנקראט-מאסע האבען זיך דערוואוסט וועגען דער דעציזיע פונם געריכט, האבען זיי בעשלאסען די פאבריק צו פערדינגען אין בעאויפטראגט בארסט'ן, ער זאל זיך בעמיהען וועגען ענטשפרעכענדע פאכטערס.

בשעת מעשה איז איינגעלאדענט געווארען אין דער קאנצעלאריע פון אדוו. מארעק ליפשיץ פיעטריקאווער 89) עדווארד ווילהעלם בארסט, וועלכען דער אדוואקאט האט דערקלעהרט, דאס עס פיהרט זיך געוועהנליך, אז סינדיקען בעקומען אין אזעלכע פאלען, א חוץ דעם לוין, וואס איז בעשטימט דורכ'ן געריכט, אויך פון די פאכטערס, א נ'אומאפיציעלען לוין צו 2000 זלאטעס חודש'ליך.

חוץ דעם האט ער דערקלעהרט בארסט'ן, אז ער וועט פאדערען פון די פאכטערס זיי זאלען אנשטעלען זיינעם א פערטרויאונגס-מאן ביי דער מאשין-קאנטראלע.

בארסט האט דאן פערשטאנען, אז דעם אדוואקאט ליפשיץ האט זיך עס געהאנדעלט וועגען זיין ברודער הענעך ליפשיץ. אלס חודש'ליכען פאכט-געלד האט דער אדוו. ליפשיץ אנגעגעבען די סומע פון 12 טויזענד זלאטעס.

אין חודש אקטאבער 1931 האט זיך בארסט פערשטענדיגט מיט חיים און לייזער פאזנערסאן, וועלכע האבען צווישען זיך אפגעמאכט שותפות און געהאט בדעה צו פאכטען די פאבריק.

חיים פאזנערסאן איז אוועק אין דער „צוקערניע „אסטאריא", וואו בעקאנטע האבען איהם געזאגט, אז הענעך ליפשיץ זוכט אזעלכע מענשען, וואס וואלטען געוואלט דינגען בארסט'ס פאבריק אין זגערזש.

פאזנערסאן איז דאן אוועק צו הענעך ליפשיצ'ן, וועלכער האט איהם דערקלעהרט, אז ער קאן עס אדורכפיהרען, אבער מיט דעם תנאי — ער זאל בעקומען דעם פאסטען פון אנ'אויפזעהער אין דער פאבריק. דערביי האט ער פאר'ן פאכטען די פאבריק לכתחילה געפאדערט 9000 זלאטעס א חודש און דערנאך ארונטערגעלאזט — אויף 6000.

זיי ביידע זענען אוועק אין דער קאנצעלאריע פון אדוו. ליפשיץ, וועלכער האט פאזנערסאנען ארונטערגעלאזט נאר 500 זלאטעס פונם פאכט-געלד און געפאדערט פון איהם 40,000 זלאטעס קויציע.

פון דעם געשפרעך מיט'ן אדוו. ליפשיץ האט פאזנערסאן בעקומען דעם איינדרוק, אז ליפשיץ האט נישט קיין חשק די פאבריק צו פערדינגען, און דעריבער האט ער איבערגעריסען מיט איהם די אונטערהאנדלונגען.

אין עטליכע טעג שפעטער איז די פאבריק פערפאכטעט געווארען פאר 3,375 זל. הורשליך — יוסף ראזענבלומען און סאלאמאן יאקאבס'ן.

הענעך ליפשיץ האט ביי זיי בעקומען א פאסטען אויף 2000 זלאטעס א חודש, און ביידע — הענעך מיט זיין עלטערען ברודער, משה זענען געווארען די מעקלערס ביים אויספערקויפען די סחורות פון דער באנקראט-מאסע.

אזוי, מעהר ווייניגער, האט עס געדויערט ביז יולי 1932, ווען פריווער — וועלכער האט געוואוסט וועגען דעם באלעבאטעווען פון די ברידער, און וועלכען עס האט געקומען פאר קויהלען אין דער פאבריק 10 טויזענד זלאטעס — האט אריינגעטראגען אנ'אנקלאגע אין האנדעלס-געריכט אויף דער טעטיגקייט פון די צייטווייליגע סינדיקען.

דאס געריכט האט דעריבער דערווייטערט דעם אדוו. מארק ליפשיץ פון זיין אמט, און די פראקוראטור האט זיך גענומען דעם ענין גענוי צו פארשען.

אויפ'ן פראצעס, נעכטען, האט זיך מארעק ליפשיץ נישט מודה געווען אין זיין שולד, און אפגעגעבען גענויע דערקלעהרונגען אויף אלע פארווארפען.

אויך הענעך ליפשיץ האט זיך נישט מודה געווען, און דערקלעהרט, אז ער האט בלויז פערמיטעלט — פון זיין אייגענער איניציאטיוו — אז א פאסטען אויף דער פאבריק האבען איהם אנפראפאנירט די פאכטערס אליין, און זיי האבען איהם בעשטימט די גאזשע.

משה ליפשיץ האט דערקלעהרט, אז ער האט בלויז געבראכט סוחרים צו קויפען סחורה, און — נישט מעהר.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 68 עדות, און ער וועט דויערן 3 טעג.

די בעשולדיגטע ווערען פערטיידיגט דורך די אדוואקאטען: פיכנא, בארושינסקי און קאבילינסקי.

Dr. med.

Z.Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

וואוינט יעצט

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

טאג-באטיצע

מכוח ווארם-שטובען פאר קינדער פון די פאלקס-שולען

מיר ווילען נישט ווידעראמאל בעשרייבען די נוים אויף דער יודישער גאס. דאס איז לחלוטין איבריג. מיר ווילען איצט נעהמען אין שוץ דאס יודישע ארימע קינד, וועלכעס איז דאך אונזער צוקונפט.

ס'איז זיכער, אז די גליקליכסטע שעה'ן פון דעם אונטערוואקסענדען קינד'ס טעגליכען לעבען זענען די, ווען ער געפינט זיך אין דער שול. דארט האט ער ווארם, לופט, ליכט און א מעהר ווייניגער בעציהונג פון זיין לעהרער און זיינע חברים. טרויעריג ווערט דעם קינד, ווען דאס קינד דארף זיך אומקעהרען צוריק אהיים צו די ארבייטסלאזע אדער פרנסהלאזע עלטערן, טראץ דעם וואס ערווארט דארט דעם קינד די פיעסטשענדיגע האנד פון זיין מוטער, אבער א חוץ דעם ערווארט נאך דאס קינד אינדערהיים הונגער, קעלט, פייכטקייט, זידלערייען אין דערהיים און שכנות'דיגער שטוב, און דאס ווירקט שטארק. דאס קינד ווערט פערמרה-שחורה'ט, פערלירט דעם מוט, ווערט קראנק און דאס רופט זיך דאך שפעטער זיכער אפ אויף דעם לעבען פון אונזער צוקונפטיגען דור.

און ווען מ'טראכט זיך אריין אין דעם, מיט וואס פארא לייכטקייט מ'וואלט געקענט אראפנעהמען די מרה-שחורה פון די קינדער, מיט וואס פארא ביליגע קאסטען מ'וואלט געקענט אנווארימען און מעהר-ווייניגער זאט מאכען דאס יודישע קינד — דארף מען זיך וואונדערען, פארוואס עס געפינען זיך נישט די מענשען מיט א ביסעל גוטען ווילען, וועלכע וואלטען געקענט גליקליך מאכען פערצווייפעלטע קינדער. קען דען זיין נאך א גרעסערע סאטיספאקציע, ווי צו מאכען לאכען א וויינענדיג קינד, ווי צו פערטרייבען דעם טרויער פון א קינד'ס פנימעל? און דאך ווערט דאס נישט געטון.

ס'גייט א שווערער ווינטער. היי-יאהר זעהט אויס וועט מען דארפען רעדען פון א קויהלען-אקציע מצד דער קהלה. מ'זעהט אויך נישט. אז דער מאגיסטראט זאל זיך דאסמאל פערנעמען מיט קויהלען און פראדוקטען-פערטיילונג, הייסט דאס, אז דעם היינטיגען ווינטער וועלען די ארבייטסלאזע און פרנסהלאזע יודען און זייערע קינדער וועלען געשוואלען ווערען פון קעלט אין זייערע קאלטע, נאסע שטיבלעך.

ס'וואלט געדארפט קומען א גרופע יוגענד, וועלכע וואלט אויף זיך גענומען די אויפגאבע פון פערלעגען א נעץ פון ווארם-שטובען פאר די קינדער פון די פאלקס-שולען. די דאזיגע ווארים-שטובען האבען שוין ביי אונז אין לאדז א טראדיציע. דאס יאהר נעהמט זיך קיינער נישט דערצו. מ'דארף געבען די מעגליכקייט דעם קינד, ווען עס געפינט זיך אויסער דער שול זאל ער זיך אויך געפינען אין א ווארימען, ליכטיגען און ריינעם לאקאל. וואו ער זאל קענען פערטיג מאכען זיינע לעקציעס און וואו עס זאל נאך בעקומען א זעמעל מיט מילך. מיר וועלען ביי דער געלעגענהייט אנווייזען, ווי לייכט און מיט ווייניג קאסטען מ'וואלט געקענט דעם פלאן צו רעאליזירען.

ערשטענס דארף מען האבען א גרופע אפפערוויליגע מענשען, וועלכע זאלען בלב ונפש זיך ווידמען דער גרויסער זאך. לאקאלען דארפען גענומען ווערען פון אלע היגע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, פעראיינען און געזעלשאפטען, אין די אינסטיטוציעס, וואו די אמטירונג קומט פאר פארמיטאג, דארפען די לאקאלען אפגעגעבען ווערען אויף ווארים-שטובען אויף נאכמיטאג, דא וואו די אמטירונג קומט פאר נאכמיטאג און אין אווענד, דארפען די ווארים-שטובען איינגעארדנעט ווערען פארמיטאג פאר די שול-קינדער, וועלכע לערנען אין שול נאכמיטאג. ווען מענשען וועלען זיין פריינוויליגע, לאקאלען אומזיסטע קען דער גאנצער בודושעט פאר א ווארים-שטוב, וואו ס'זאלען קומען 60 ביז 70 קינדער קאסטען שוין מיט א זעמעל און מילך) אנ'ערך 10 ביז 12 זל. א טאג. דוכט זיך אויף אזא אנשטרענגונג וואלטען זיך געקענט ערלויבען עטליכע מענשען אין יעדער ווארים-שטוב בעזונדער און ס'וואלט אויפגעטון געווארען א גאר גרויסע זאך: פאר די קינדער אליין און פאר אונזער צוקונפט בכלל. מיר רופען די יוגענד צו רעאליזירען דעם פלאן, פערטרייבט דעם טרויער פון די אינסטערע פנימ'לעך פון אונזערע ליכטיגע יודישע קינדערלעך.

ד.

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1913

היינט, דינסטאג, דעם 7 ד. ח. דארפען זיך צושטעלען צו רעגיסטראציע אין מיליטער-פאליציי אישען ביורא (פיעטריקאווער 165) די יונגעלייט, וואס וואוינען אויפן שטח פונם 5 פאליציי-קאמיסאריאט אויף די אותיות:

H Ch I

און פון 3-טען קאמיסאריאט

A B C D E F

מארגען, מיטוואך, דעם 8 ד. ח. פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

J K

פון 13-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

G H Ch I J K

אויך דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1910 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער פליכט פון מיליטער-דינסט.

די פליכט צוזושטעלען זיך איז אויך חל אויף מענער, וועלכע זענען נישט אפיציעל קיין פוילישע בירגער און קענען נישט דערווייזען, אז יי זענען בירגער פון אן אנדער מלוכה, און וואוינען אין לאדז אויף צוזיגערופענע „קארטי פאביטוס".

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רעגיסטראציע אין ענטשפרעכענדען טערמין וועט אדמיניסטראטיוו בעשטראפט ווערען מיט 3000 זל. שטראף אדער 3 חדשים ארעסט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. ליינוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטרקאווער 127) א. פערעלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער וואוטשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

פראטעסטירטע וועקסלען אין אקטאבער

אויף דער לאדזער פאסט

(2) אויף דער לאדזער פאסט איז אין חודש אקטאבער איינגעפלאסען אויף אינקאסע 575 וועקסלען אויף א סומע פון 92,722 זלאטיס.

פון דער דאזיגער צאהל זענען אויסגעקויפט נאר 458 וועקסלען אויף א סומע פון 78,055 זל. צום פראטעסט זענען געגאנגען 117 וועקסלען אויף 14,667 זל.

ד"ר העלער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 10—1 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייז

קיין גריכענלאנד און טערקיי

ווערט געשיקט לאדזער טריקאטאזש

(2) די פירמע „אללארס, רוסא און קאמפ"., אויף קאנטנא 19 האט בעקומען גרויסע בעשטעלונגען אויף שטריקעריי-אויסארבייטונגען פאר גריכענלאנד און טערקיי.

אין פערגאנגענעם חודש זענען שוין ארויסגעשיקט געווארען קיין גריכענלאנד און טערקיי טראנספארטען טריקאטאזש פאר העכער 200,000 זל. ווייטערדיגע בעשטעלונגען ווערען ארויסגעשיקט די טעג.

דער אורטייל אינ'ם פראצעס

וועגען דער גארן-גנבה ביי דער פירמע „י. ק. פאזנאנסקי"

(2) נעכטען ביינאכט האט דאס געריכט ארויסגעטראגען דעם אורטייל אין דעם פראצעס וועגען די סיסטעמאטישע גארן-גנבות ביי „י. ק. פאזנאנסקי".

עס זענען פערמשפט געווארען:

פראנצישעק טשיכעצקי און שטשעפאן קרולאק — צו אנדערטהאלבען יאהר טורמע.

משה גוטמאן — 2 יאהר.

ראובן ליפטמאן — א יאהר, און 100 זל. שטראף (אדער א צולאג 10 טעג טורמע).

משה רושטער — 10 חדשים טורמע, און 1,000 זל. שטראף (אדער נאך 50 טעג ארעסט.

שמעון בלום — 9 חדשים.

יעקב משה פעכמאן — 500 זל. שטראף, אדער 25 טעג ארעסט.

יצחק לעווקאוויטש — 300 זלאטעס שטראף, אדער 15 טעג טורמע.

שלמה ווייגבערג, מרדכי פעכמאן, משה אהרן שטערן זענען פריינעשפראכען געווארען.

וואס פארא סחורות קען מען ליציטירען

פאר חובות פון אומזאץ-שטייער

א ווטשיגען אורטייל האט ארויסגעטראגען דאס העכסטע אדמיניסטראטיווע טריבונאל לויט נומער צע 2. 33—12, וועגען דער פראגע, וועלכע זאכען און סחורה קען מען פערנעהמען פאר אומזאץ-שטייער און אורטייל וועדט געזאגט פאר אומזאץ-שטייערען קען מען לעגען א קאנפיסקאציע אויף די סחורות, וואס געפינען זיך אין דער אונטערנעהמונג, מיט'ן צוועק צו מאכען דערמיט טראנזאקציעס. זאגאר קאמיס-סחורה, וואס איז נישט דאס אייגענטום פון שטייער-שולדיגען, קען מען צונעהמען פאר זיינע שטייערען, מען קען אבער נישט צונעהמען פאר שטייערען סחורות, וואס מען האט איבערגעגעבען צום בעהאלטען אדער צו מאגאזינירען.

די האנדעלס-אומזאצען אין פאריגען חודש

האבען זיך פערקלענערט מיט 30 פראצענט

פון די ראפארטען, וואס די צענטראלע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס בעקומען איז צו זעהען, אז אין איצטיגען מאנאט זענען די אומזאצען אין האנדעל געווען קלענער מיט 20—30 פראצענט אין פערגלייך צום פאריגען חודש.

דער דאזיגער פאקט ווייזט ארויס א גרויסע בעאונרוהיגונג, ווייל געוועהנליך האט אין היינטיגען מאנאט בעדארפט זיין א פיל גרעסערער אומזאץ אין אלע צווייגען פון האנדעל און פאבריקאציע, ווארום דער היינטיגער מאנאט איז א סעזאן צייט ווען די אומזאצען דארפען זיין גרויס

Telefon

w Polsce jest najtańszy ze wszystkich Państw Zachodn. Europy,

Za założenie płaci się tylko zł. 65.

פערלעגענע שטייערען גע-צאהלט איז נאטור

(א) לויטן מוסטער פון די פערגאנגענע יאהרען ארגאניזירט דער ארבייטס-פאנד אויף ווינטער-צייט אנ'אקציע צו העלפען די ארבייטסלאזע.

אין הסכם מיט די אינסטרוקציעס פון דער לעצטער קאנפערענץ ווערען דעם ארבייטס-פאנד איבערווייזען איינינע פערלעגענע שטייערען, וועלכע די פאראינטערעסירטע קאנען בעצאהלען אין נאטור — און לאנדווירטשאפט-ארטיקלען, בוי-מאטעריאלן, בעהייצונגס-מאטעריאל און אפילו — מיט ארבייט.

פערלעגענע שטייערען, וואס וועלען אפגעצאהלט ווערען ערשט פון אנהויב 1935

(2) פון דער פינאנץ-קאמער אינפארמירט מען אונז, אז אין גיכען וועט ערשיינען א פעראָרדנונג, וואס וועט רעגולירען די פראגע וועגען פערלעגענע חובות. די פעראָרדנונג זאל זיין נוגע בלויז די שטייערען, וואס די צאהלער זענען געבליבען שולדיג ביז ענדע 1931. די דאזיגע שטייערען וועט מען דארפען אפצאהלען פון 1-טען יאנואר 1935 אן.

ווארייעטע-דאנסינג

„טאבארין"

20 נארוטאוויטשא 20

היינט און טעגליך!

3 פארשטעלונגען 3

1) פון 5 נאכמיטאג ביז 8 אוונט „FIVE" מיטן רעקארד-פראגראם

2) פון 8 ביז 11 אוונט „MUSIC - HALL" די גרעסטע וועלט-סענסאציע

אינטערנאציאנ. טורנע פון דאמען-רינג-קאמפען

אויף דער נאבעצער רעוי-פאגר. און טענץ

3) פון 11 ביינאכט ביז פריה

KABARET - DANCING

16 נומערן וועלט-אטראקציעס 16

טענץ אויף 2 פארקעטן. איינטריט פריי.

אויספלוג קיין ווארשא

אויפ'ן אונאפהענגיגקייטס יום-טוב

שבת דעם 11 נאוועמבער ד. י. ווערט 15 יאהר, ווי פוילען האט ערווארבען איהר אונאפהענגיגקייט, דער יום-טוב וועט ספעציעל געפייערט ווערען אין ווארשא.

דער יום-טוב וועט זיך אנהויבען פרייטאג און וועט געפייערט ווערען ביז זונטאג איינשליסליך.

אין צוזאמענהאנג דערמיט ארגאניזירט דער היגער „וואגאן-לי-קוק" א ספעציעלען אויספלוג קיין ווארשא, די טיילנעמער אין דאזיגען אויספלוג וועלען קענען פאהרען מיט יעדען צוג קיין ווארשא, אנהויבענדיג דאנערשטאג ביינאכט ביז זונטאג איינשליסליך, און דערביי וועלען זיי גענִיסען פון 70 פראצענט אינדיווידועלע הנחות.

נאהענטערע אינפארמאציעס ערטיילט דער היגער „וואגאן-לי-קוק" פיעטרקאווער 64, שוין פון היינט 4 א זייגער אן.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון פיש-געוועלבער בעזיצער און מערק-הענדלער

אין לאקאל פון קליינהענדלער-פאראיין, פאמארסקא 15 איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון פיש-געוועלבער-בעזיצער און מערק-הענדלער.

די פערזאמלונג האט געעפענט ה' מארדכאיעוויטש, וועלכער האט אויך אפגעגעבען א בעריכט פון דער איצטיגער לאגע אין פיש-האנדעל, ס'איז געוועהלט געווארען פאלגענדע נייע פערוואלטונג.

פרעזעס — ה' טושינסקי, וויצע-פרעזעס — ה' מארדכאיעוויטש, קאסיר — וואגאויסקי, סעקרעטאר — פיעטריקאווסקי, פערוואלטונגס-מיטגלידער: זיילער, הענך לובאכינסקי, חיים לובאכינסקי, מארגוליס, ווייסבערג, נאפערסטעק, אראנאוויטש, פלאדווינסקי, דאווגע, שידס-געריכט: כאראוואוויטש, וואלף זיילער און אראנאוויטש.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

84

— איך וועל דיר זאגען ווער ס'איז די פערזאן, וואס אינטערעסירט זיך אזוי שטארק מיט דיין גורל, אבער צוערשט וואלט איך געמוזט אדורכרעדען מיט דער פערזאן, צי זי איז מסכים, אז איך זאל אפגעבען איהר נאמען.

— געפינט זיך די פערזאן אין בריסעל?

— געוויס אין האטעל „בריטאניא".

באנעצקי האט געהאט גענוג פראקטיק, אז ער זאל דארפען לאנג אויספארשען. ער האט שוין פערשטאנען, אז דער גראף ראשעוויטש רעדט וועגען אהאן, וועלכער ער האט נאך מיט א טאג פריהער געזעהען אין האטעל-קאנטאר. באנעצקי האט געווארפט צייט נאכצוטראכטען, צי דעם אינטערעס, וואס אהא ווייזט ארויס פאר איהם איז פערבונדען מיט עפעס א שווינדעל. קיין צוטרוי האט ער צו איהר שוין לאנג נישט געהאט, הגם קיין קאנקרעטען חשד געגען איהר האט ער נישט געהאט. ער האט אויך נאך געהאט די אמביציע אויפצוקלערען דעם געהיימניש, מיט וועלכע ער איז נאך ארומגעפינגעלט געווארען אין לאדז. ער האט געטראכט וועגען דעם, צי זאל ער מיטאמאל אפהאקען דעם קאנטאקט מיט'ן גראף און וואהרמען דערמיט אויך מיט אהאן. אדער פערקעהרט, זאל ער נאך דעם קאנטאקט ענגער מאכען, מאכען זיך נישט וויסענדיג און אויסנוצען די בעקאנטשאפט צו זיינע צוועקען. גלייכצייטיג האט באנעצקי געטראכט וועגען דער פרוי ראזען, צי די דאזיגע בעקאנטשאפט וועט נישט זיין פערבונדען מיט וועלכער עס איז געגאהר פאר איהר, אויב ס'וואלט באר געווען די מינדעסטע אנדייטונג וועגען אזא געפאהר, וואלט באנעצקי זיכער רעזיגנירט פון דער בעקאנטשאפט. באנעצקי האט שוין געפיהלט, אז זיין צוקונפטיג לעבען איז שוין ענג פערבונדען מיט דער פרוי ראזען, ער איז געווען פערליבט ווי אן 18-יעהריגער בחור און איז גרייט געווען מקריב צו זיין זיין לעבען פאר איהר. באנעצקי האט זיך נישט געקענט דעצידירען. ער האט גובר געווען דער ווילען צו רעהאביליטירען די פרוי ראזען, כדי ס'זאל אפגעווישט ווערען פון איהר דער שאנד-פלעק, אז זי זאל ווייטער קענען לעבען ווי א פרייער מענש, אז די פרוי ראזען איז אונדירעקט געווען אינגאנצען אומשולדיג. אין דעם איז באנעצקי שוין געווען לאנג איבערצייגט, ער האט אבער נישט געוואוסט ווי אזוי זי צו רעהאבילישירען און דאס איז דאך געווען די איינציגע סיבה פון זיין אנטלויפען צוזאמען מיט איהר.

— וולאדיסלאוו, האט באנעצקי ענדליך געזאגט: אויב דו ווייסט שוין טאקע דעם אמת, האט מעהר נישט קיין זין פאר מיר צו לייקענען. איך בין טאקע אנטלאפען פון לאדז, צוליב עפעס א געשיכטע, וואס האט דארט מיט מיר פאסירט. אויב דו ווילסט מיר ווירקליך העלפען וואלט איך דיר געווען זעהר דאנקבאר און וואלט דיר דאס קיינמאל נישט פערגעסען, איך האלט זיך נאך נישט פאר קיין פערלוירענעם מענשען און וועל נאך בכוח זיין אפצוצאהלען פאר יעדער טובה, וואס איממיצער וועט מיר טון.

— לאמיר איצט נישט רעדען וועגען אפצאהלען, האט דער גראף געזאגט, איך וויל דיר העלפען מיט'ן גאנצען הארצען, וועגען דעם איבעריגען וועלען מיר שוין אנ'אנדער'ש מאל רעדען. קום מיט מיר אין האטעל „בריטאניא", איך וועל דיך דארט פערשטעלענדיגען מיט דער פערזאן, וועגען וועלכער איך האב דיר דערמאהנט און דאן וועלען מיר זעהען, וואס ווייטער צו טון.

באנעצקי איז אהן ווידערשטאנד אוועק צוזאמען מיט'ן גראף. זיי זענען אריין אין האטעל „בריטאניא". באנעצקי איז געבליבען שטעהן אין גרויסען ווארטע-זאל און דער גראף איז ארויף צו אהאן.

— וואס זענט איהר זיך גראף, האט אהא געפרעגט, מורא-האבענדיג, אז ראשעוויטש האט חרטה בעקומען פון זיין מיסיע.

— כ'האב שוין ערפילט אייער שליחות, האט דער גראף מיט א שמייכעל געענטפערט.

אהא האט איהם אנגעקוקט מיט פערוואונדערונג, זי האט פשוט נישט פערשטאנען, וואס ער רעדט צו איהר.

— וואס זייט איהר זיך אזוי, אהא, איך רעד דאך קלאר, איך האב שוין אייער שליחות ערפילט אין אכציג הונדערט פראצענט.

אהא האט איהם אנגענומען ביי דער האנד און זיך צוזאמען מיט איהם אוועקגעזעצט אויף דער סאפע.

— גראף, ליבער וולאדיסלאוו, רעדט באר קלארע דיבורים, וואס איז געשעהען?

— גאנץ פשוט, איך האב שוין אויסגעזוכט באנעצקין און ער געפינט זיך דא מיט מיר.

— וואו, האט אהא געפרעגט.

— אט דא אין האטעל, פערשטעהט זיך, אז איך האב איהם נאך קיין שום קאנקרעטעס נישט געזאגט, אפילו אייער נאמען נישט אנגערופען, איך האב איהם נישט געזאגט, אז זיינס א קרויגע אינטערעסירט זיך אזוי שטארק מיט זיין גורל. איך האב איהם נאר געגעבען אנצוהערען, אז איינע א פערזאן אינטערעסירט זיך אזוי שטארק מיט איהם, און וויל איהם העלפען.

— איהר האט זעהר גוט געטון, גראף, איך זעה, אז אויף אייך קען מען זיך פערלאזען.. ער האט דאך מיך, אויף זיין לעבען נאך נישט געזעהען און קען מיך אינגאנצען נישט, אפילו מיין ריכטיגען נאמען נישט.

— איך האב טאקע איהם וועגען גארנישט אינפארמירט און געוואוסט אויף אייערע ווייטערדיגע דיספאזיציעס.

— איז באנעצקי דא אליין אין בריסעל?

— מיר דוכט זיך, אז אליין, אין אזא זאך, אין וועלכער ער געפינט זיך וואלט ער דאך קיינעם מיט זיך נישט מיטגענומען. ער האט זיך שוין אין דער דאזיגער קורצער צייט, אין וועלכער איך האב מיט איהם גערעדט פאר מיר מודה געווען, אז ער האט געמוזט צוליב עפעס א מיאוס'ער געשיכטע אנטלויפען פון לאדז.

— ער איז א זעהר וואוילער מענש, האט אהא ווי פערליערט באנעצקין, מ'דארף מיט איהם זיין זעהר סובטעל, אפילו דעמאלט ווען מיר וועלען איהם העלפען.

— פערשטעהט זיך, איך קען דאך איהם שוין פון לאנג. איך קען זיין אמביציע, ער קען זיך בעליידיגען ווי א משטארקסטע, ווען זיין כבוד ווערט בעריהרט ווערער אפילו אויף איין האר.

— האט באנעצקי אויך געזאגט, אין וואס ס'בעשטעהט זיין חטא, צוליב וועלכער ער האט גע מוזט אנטלויפען פון לאדז?

— ניין, ער האט מיר נישט געזאגט, ער האט מיר באר פערזיכערט, אז ער איז נישט בעגאנגען קיין גנבה און קיין שום מאלווערזאציעס.

(פארטזעצונג קומט)

בריף-טרעגער וועלען זיין אינקאסענטען

פון מיטגלידס-אפצאהל, גאז און עלעקטריע

(2) דאס פאסט-מיניסטעריום ארבייט אויס א פראיעקט אויף א פעראָרדנונג, לויט וועלכער די פאסט-אמטען וועלען זיין בעפולמעכטיגט איינצוקאסירען דורך די בריף-טרעגער אלערליי קליינע געלד-סכומים ווי מיטגלידס-אפצאהל און עהנליכע אפצאהלען פון 1 ביז 30 זל.

די פאסט-בעאמטע וועלען אויך איינקאסירען דעם בעטראג פאר גאז, עלעקטריע א. ד. גל.

דער יודישער מיליטערישער בית-עולם בעשטעטיגט

אויף דער אינטערווענץ פון הויפט-ראבינער פון דער ארמעע, קאפיטאן ברוך שטיינבערג האט די לאדזער קהלה-פערוואלטונג בעשטימט 30 פלעצער אויפ'ן היגען בית עולם פאר געשטארבענע יודישע זעלנער פון לאדזער גארניזאן.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער האנדווערקער-קאמער

היינטיגען חודש וועט פארקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון די ראטמענער פון דער לאדזער האנדווערקער-קאמער, אויף דער טאג-אָרדנונג געפינט זיך צווישען אנדערען דער בעריכט פון דער ביזאיצטיגער טעטיגקייט פון דער קאמער און דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1934.

אלגעמ. יעהרליכע פערזאמלונג פון ארב. בעקליידונגס-פעראיין

די טעג איז פארגעקומען די יעהרליכע פערזאמלונג פון אלגעמיינעם בעקליידונגס-פעראיין, בושעווינער 5.

אלס פארזיצער איז אויסגעוועהלט געווארען ה' אברהם לעוואנדא.

אין נאמען פון די לינקע „פועלי-ציון" האט בעגריסט ה' סטאלארסקי.

וועגען דער פאליטישער לאגע אין לאנד, וועגען די גרויזאמע געשעהענישען אין דייטשלאנד און וועגען דער בעגרעניצטער עמיגראציע-איינוואנדערונג קיין פאלעסטינע, האט רעפערירט ה' סטאלארסקי און בעגרינדעט די ענטשפרעכענדע רעזאלוציעס וועגען די אויבענדערמאנטע פראגען.

ה' לעוואנדא האט אבגעגעבען דעם בעריכט פון דער פעראיינס-טעטיגקייט.

צום סוף איז אויסגעוועהלט געווארען א פערוואלטונג: לעווענדא, סאמעלסאן, כוינע, קנאבעל, קעלסקי, גאלדשטיין, קורק, קאזשעניצקי און סענדעראוויטש.

ביי די שערער

זונטאג אין אווענד איז אין לאקאל פון שערער-פעראיין זאוואדזקא 4 פארגעקומען א פארלעזונג פון ד"ר גרינבלאט א. ד. ט. פאך-קראנקהייטען.

די פארלעזונג האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס צווישען די שערער אזוי אז ס'איז געקומען צו דער פארלעזונג א גרעסערע צאהל צוהערער.

דער רעפערענט ד"ר גרינבלאט האט אין א אינהאלטסרייכען רעפעראט אנגעווארפען די הויפט-שטריכען פון דעם פראבלעם און דעם סאציאלען אינטערשלאק פון רוב קראנקהייטען.

די פערוואלטונג האט בעשלאסען וואס עפטער איינארדענען אזעלכע נוצליכע פארלעזונגען.

קאטאסטראפע פון א קארייקע

(2) עהערגעכטען איז אויף דער ליניע לענטשיץ – קרושניצוויץ געשעהען א קאטאסטראפע מיט דער קארייקע: עס זענען, געמליך, ארונטער פון די שינעס דער לאקאמאטיוו און 2 וואגאנען, אנגעלאדענע מיט בוראקעס.

קיין אומגליק מיט מענשען האט נישט פאסירט.

די קאמוניקאציע האט געמוזט איבערגעריסען ווערען אויף 5 שעה.

פון פוילישען טעאטער

היינט ווערט געגעבען אין היגען שטאטישען פוילישען טעאטער א פרעמיערע „מיר שפילען אפערעטע" אין 3 אקטען.

שבת 3 נאכמיטאג ווערט געגעבען א פארשטעלונג פאר קינדער. עס וועט געשפילט ווערען „פאן יאוואלסקי".

שבת אין אווענד ווערט געשפילט די אפערע „האלקא".

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32.
נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד. זונטאג פון 9—11 ביי טאג.

„נותן לחם" שטעלט היינט אפ די מיטאגען פאר די דייטשע פליטים

(בריף אין רעדאקציע)

צו דער רעדאקציע „נייער פאלקסבלאט".

דער לאדזער עפענטליכקייט איז שוין בעוואוסט, וואס פאר סבות עס האבען געצוואונגען די געז. „נותן לחם" אפצושטעלען די מיטאגען פאר די יודישע פליטים פון דייטשלאנד, אזוי אבער ווי מיר זענען דאן געקומען צו א געוויסער פערשטענדיגונג מיט'ן קאמיטעט, וועלכער האט אונז פערשפראכען די רעכנונגען דאך סיסטעמאטיש צו דעקען, האבען מיר ווייטער די מיטאגען ארויסגעגעבען.

היות, קיין דעקונג, בעקומט איצט די געז. ווייטער נישט, מאכען מיר בעקאנט דער לאדזער עפענטליכקייט, דאס מיר איבעררייסען פון היינט אן דאס ארויסגעבען די מיטאגען פאר די דייטשע פליטים, ביז דער גאנצער בעטראג פון איבער 1.000 זל. וועט נישט ווערען אויסגעצאהלט און ביז וואנען עס וועט נישט ווערען פערזענליך גאראנטירט אדער פאראויס בעצאהלט.

מיט אכטונג
די געז. „נותן לחם"
פרעזעס: פ. כארי.

לאדז, 6/11 1933.

צום 5-יעהריגען יאהרצייט פון ביינוש מיכאלעוויטש

טרויער-אקאדעמיע אין „פילהארמאניע"

שבת איז פארגעקומען א טרויער-פריהמארגען אין פילהארמאניע, געווידמעט די 5-טע יאהרצייט פון בעקאנטען בונדישען ארבייטער-פיהרער ביינוש מיכאלעוויטש.

ה' פאזנאנסקי עפענט די טרויער-אקאדעמיע און בעעהרט מיט אויפשטיין דעם אנדענק פון פערשטארבענעם. ה' נאטקאוויטש פון „צוקונפט" רעדט וועגען מיכאליעוויטש'ען דעם פארקעמפער פון דער בונדישער בעוועגונג פאר'ן סאציאליזם. דער ווארשאווער לאווניק ה' ז. אלטער רעדט וועגען דעם בונדישען מאסען-פיהרער ביינוש מיכאליעוויטש, און שטעלט זיך אפ אין קורצע שטריכען וועגען דער גרויסער פערזענליכקייט אין דער בונדישער פארטיי און די גרויסע פערדינסטען פון מיכאליעוויטש'ען פאר'ן יודישען וועלטליכען שול-וועזען, און ספעציעל פאר דעם יונגען ארבייטער-דור.

אין מוזיקאלישען טייל האט אנטיילגענומען דער פילהארמאנישער ארקעסטער. דער דראמאט. קרייז פון „סקיף" איז ארויסגעטרעטען מיט א כאָרע דעקלאמאציע „איז געפאלען א דעמב" פון קלמן ליס.

די אקאדעמיע האט זיך פערענדיגט מיט'ן געזאנג פון דער בונדישער „שבועה".

פראקלאמירט די אקציע פון בויען א הויז פאר דעם „קבוץ בארָאכאָוו" אין לאדז

(אויפרוף)

14 מאנאטען זענען פאריבער זינט עס זענען געקומען די ערשטע פיאנערען צו בויען אין דעם גרעסטען אינדוסטריע-צענטער אין פוילען א פלאץ פאר פראדוקטיוויזירען אין א גרעסערער צאהל מאסען יודישע יוגענטליכע, וועלכע זענען אנטלאפען פון שטעטעל, צוליב נויט און אורבייטסלאזיגקייט און אויסגעשטויסענע פון פאבריק און ווארשטאט. שווער איז געווען די אונטערגענומענע פיאנערען די ארבייט אין די פעלזיגע פאבריקס-מויערען פון שטאט. ביי א אלגעמיינער פרעמדקייט, אונגלויבען אפילו פון די ציוניסטישע ריכטונגען אין שטאט, וואס עס האט פערשטענדליך בעשווערט נאך מעהר די ארבייט, אבער זיי זענען געבליבען טריי דיעזער באמען — חלוץ פיאנער.

די חלוצים זענען בעשעפטיגט ביי פערשידענע ארבייטס-צווייגען, אריינגעדרונגען אויך אין אזעלכע פלעצער, וואס אפילו אין לאדז האט אין זיי קיין יודישער ארבייטער קיין דריסת הרגל געהאט. דער קבוץ פיהרט זיין אייגענע ווירטשאפט זעלבסטשטענדיג און האט אויך בעוויזען איינצוארדנען פערשידענע אייגענע ארבייטס-ווארשטאטען: טישלעריי, שלאסעריי, דאמען און מענער-שניידעריי, שוסטעריי און בעקעריי אין וועלכע עס קוואליפיצירען זיך א גרעסערע צאהל אין פערשידענע פאכען.

עס האט זיך לעצטענס מיט דער אינסטיטוציע וואס איז פון גרויסער געזעלשאפטליכער בעדייטונג פעראינטערעסירט א גרעסערע צאהל געזעלש. טוער אין לאדז. און עס איז גערופען געווארען א זיצונג אין וואוינונג פון ה"ה ב. און י. ספעקטאר מיט'ן אנטייל פון די ה"ה ד"ר שוריג, אינדש. ליפשיץ, דיר בראנדשטעטער, פאוסט, ווישעוויאנסקי, אינדש. ליבנער, פרוי און מאן ספעקטאר, און ה' ל. לעווין, מיטען צוועק צו זיכערען דעם נארמאלען וואוקס פון קבוץ דורך בויען א פאסיגען הויז פאר איהם.

עס איז צו האפען אז די יודישע געזעלשאפט וועט זיך וויסען ווי צו בעציהען און אפרופען אויף יעדע'ן רוף, וואס וועט קומען פון ארגאניזיר-קאמיטעט.

די מתנה פון ארבייטענדען א"י און אין דער ערשטער רייהע איהר צעמענטירטער טייל דער „החלוץ", אין גאנצען לאנד וועט זעהן אין דער אר ביים א פעלד פאר נייער פיאנערישער ארבייט פאר פרוב און כוח פון דער בעוועגונג.

יעדער וואך אויף זיין פלאץ, מיט'ן גלויבען אין זיג.

פערוואלטונג פון
„קבוץ בארָאכאָוו."

זעלבסטמארדען

(א) די 38-יעהריגע בראניסלאווא מיכאלאק (פון זשגאווער 130) האט א לאנגע צייט געזוכט ארבייט, און נישט געקאנט געפינען.

זי האט דעריבער נעכטען, אויף זשגאווער מארק, פאר די לעצטע פאר גראשען געקויפט זאלץ-זויער און אויסגעטרונקען.

אין א שווערען צושטאנד האט זי פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

* * *

(א) אויף שטשיקלא 4 האט זיך גע'סמ'ט מיט עסיג-עסענץ דער 27-יעהריגער סטאניסלאוו מאלאלעפשי.

אין אנ'אפגעשוואכטען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין קרייז-שפיטאל.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם
— I —
דער צעהנטער געליבטער
Anna Ondra אין דער הויפט-ראלע
— II —
„דער ארעסטאנט פון איבזעל קייבליץ"
אנהויב פון די ספאנטען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאג—12.30 א זייגער ביי טאג

אוועקגעפאלען פון הונגער

(2) אויף פאלודניאווא, לעם נומער 11 איז נעכטען אוועקגעפאלען פאר הונגער און אויסשעפונג דער 53-יעהריגער אריה ליפנאווער – אהן א בעשטענדיגען וואוין-ארט.

פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין זאפאס-שפיטאל ביי דעם שטאטישען זאמעלפונקט.

א קרבן פון אומפארזיכטיגקייט

(א) אויף זשגאווער 3 האט א געוויסע מלכה וואלעק זיך צוגעהאפען מיט נאפט צו מאכען פייער.

עס איז געשעהן אנ'אויפרייס און זי האט שטארק אפגעבריהט די הענד און דאס פנים.

מ'האט זי געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל.

פערמשפט א „פשאטשע"

(2) די 30-יאהריגע רחל בעלמאן (פעטריקאווער 134), אנ'אינהאבערין פון א „פרייליכען היימל" איז נעכטען פערמשפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר טורמע פאר'ן צווינגען איהרע דינסטמיידלעך: שיינדעל אספיס און סטאניסלאווא אמאראזשיאק צו אפגעבען זיך איהרע געסט.

צוליב דער דראסטישקייט פון דעם ענין איז דער פראצעס געפיהרט געווארען ביי פערמאכטע טירען.

דארא סקורי

צו איהר מארגענדיגען קאנצערט

לאדז — דאס איז שוין געווארען א שם דבר אין דער גרויסער יודישער וועלט — לאדז איז חוץ א מקום מוכן לפורעניות, חוץ א שטאט פון לופטמענטשען און האוועניש, אויך א שטאט וואס האט א רויסגעגעבען אין דער וועלט א לאנגע שורה פון בעדייטענדע און גרויסע קינסטלער אויף אלע געביטען פון קונסט.

פון לאדז, ווייסען מיר, שטאמען א סך טאלענטירטע שריפטשטעלער, מאלער, מוזיקער, וואס זענען שטארק מפורסם געווארען, און האבען אויך מפורסם געמאכט אונזער שטאט, אלס אנ'עיר מוקלט פון קינסטלערישער פראדוקציע.

אין דער שעפערישער מוזיק אליין זענען די לאדזער שטארק בעטייליגט, און אפט קומט אונז אויס אפצונעהמען גלענצענדע גרוסען פון די לאדזער טאנצמאנס, קלעצקיס, אבערפעלדס א. א. וועלכע פיגורירען אויף גאר חשובע ערטער אין די רשימות פון וועלט-מוזיקער.

דערביי איז אבער מערקווירדיג אין פרט, ווי דהיינו, אז אזוי ווי די לאדזער זענען פערטרעטען אין דער פלאסטישער, ליטערארישער, מוזיקאלישער קונסט, אזוי פעהלען זיי אויס אין דער וואקאליש-געזאנגליכער אויספיהרערישער קונסט.

ס'קאן זיין אז דערצו האט גורם געווען דער לאהעזר רויך פון די „אמאליגע גוטע צייטען", וועלכער האט „אויסגעדריכערט" די קולי בגינה ביי די לאדזער און זיי געמאכט אין דער היבזיכט הינטערשטעליג...

צי יא אזוי, צי נישט אזוי — אזוי איז עס אבער געווען ביז איצט, און אויפ'ן „פירמאמענט — ווי מען זאגט — פונ'ם זינגער-הימעל האט זיך נישט געוויזען קיין איין איינציגער שטערן", ביז עס איז אין איטאליען הערצויגען געווארען און אויסגעוואקסען די ערשט-ראנגיגע זינגערין, פרל. דארא סקורי. (דארא סקוריס אייגענטליכער פאמיליען נאמען איז שקורניק. זי שטאמט פון א לאדזער יודישער באלעבאטישער משפחה).

איצט איז זי איינע פון די בעריהמטסטע וואקאל-קינסטלערינס אין איראפא, און זי האט שוין ארויסגעמאכט א גלענצענדען פעריאד אויף די איטאליענישע אפערן-ביהנעס.

זי בעזיצט א מעכטיג-קלינגענדען מעצא-סאפראן פון פולען מעטאל-קלאנג, וואס בעצויבערט די צוהערער מיט דער אויסערגעוועהנליכער קוואליטעט קלארקייט און פראכט.

איהר יעדער ליד און אריע, וואס זי זינגט איז א מוסטער פון גרויס-קונסט און אמת'ער, עכטער קולטור.

אין דארא סקורי בעגריסען מיר מארגען אין לאדז, די ערשטע לאדזער גרויסע געזאנגס-קינסטלערין!

יודען געדענקט!
היטלערישע באנדעס פייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד
אייער געוועהר געגען זיי איז באיקאט אויף סחורות פון דייטשלאנד!

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 7 נאוועמבער 1933

7,05 צייט-סיגנאל, 7,20 גימנאסטיק, 7,35 מוזיק, 8,00 טאג-פראגראם, 11,40 פרעסע-איבערזיכט, 11,45 עקספארט-ידיעות, 11,50 קאמוניקאט פון מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער אויפזיכט, 12,20 לייכטע מוזיק, 12,38 מעטעאראלאגישע ידיעות, 1,00 ידיעות, 3,40 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, 4,25 קאנצערט, 4.40 קעסטעל פון פ.ק.א., 5,50 קאנצערט, 6,00 טעאטער-רעפערטואר, 6,35 מוזיק-קעסטעל, 7,25 פארשידענעס, 7,40 פעליעטאן, 7,47 ספארט, 8,15 רעדע פון פרעמיער יענדזשיעוויטש צום 15-יעהריגען יובל פון פוילענס אונאפהענגיגקייט, 9,15 טשייקאווסקי-קאנצערט, 9,30 ליטעראַרישער פערטעל שעה, 10,15 קאנצערט, 11,00 טאנץ-מוזיק.

* * *

פון אויסלאנד

7,30 בודאפעשט – אפערע „קארמען", 8,00 וויען – אפערע, 8,00 שטאקהאלם – קאנצערט, 8,10 לייפציג – אפערע, 8,15 קעניגסבערג – אפערע, 8,20 בוקארעשט – קאנצערט, 9,30 פאריז – ארטאריום. 10,20 דאווענטרי – אפערעטע.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	79.50
3 פראצענטיגע בודאוולאנע —	38.25
4 „ דאלארובקא —	48.30
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	52.63
8 „ ווארשאווער פאנד-בריף	44.75
8 „ לאדזער „ „	41.50
ענגלישער פונט — — —	28.08
דאלאר – אפיצ. 5.75, נישט אפיצ. —	5.80
גאלד-דאלאר — — — —	9.01
גאלד-רובל — — — —	4.70
דייטשער מארק — — —	2.30

קלאנג-קינא **CAPITOL**

אלס **GRETA GARBO** קורטיזאנע — ווי אויך דער אבנאט פון די פרויען — **CLARK GABY** אין פילם אונט. נאמען

ZUZANNA LENOX

אויסער׳ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע. אנהויב אין געז. טעג 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג פון 12.30 בייטאג. נעכסטער פראגראם: KING-KONG

צו די בילדיגסטע פרייזען
קאן יעדער איינער זיך פאטאגראפירען
אין דעם ערשטקלאסיגען
קונסט-פאטאגראפישן אנשטאלט
„פאלאניא"
11 יערזשעגא 11
6 פאס-פאטאגראפיעס, דאפעלט רעטושירט, ברוין, אויף זיידע-פאפיר קאסט נאר 1 זל.
4 פאסט-קארטען.
די בעסטע אויספיהרונג .... 3 זל.
ווי אויך א שעהן פארטרעט פון 2,50 אן.
בעמערקונג: צו יעדער אויפנאהמע קאנט איהר בעקומען שעהנע ארטיסטישע קאסטיומען אהן צוצאהלונג.
מיט אכטונג
„POLONJA", 11 Jerzego 11
אינהאבער דיפל. פאטאגר. גוטערמאן
לאדז, יעזשעגא 11.
צופאהר טראמוואי נומער 3.

בילליגער ווי איבעראל.
שעבער און רעיעלער
וועשע, פארבט און פוצט אהן שעדליכע מיטלען אלערליי אנצוגען, פאלטאס, קליידער, סוועטערס אויך וועש
די יודישע
כעמישע וועשעריי און פארבעריי
„עריקא"
2 מלינארסקא 2 (ביים ראג בזשעזשינער).
פון 4 זל. א ווינטער-פאלטא, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 א סוועטער, 15 גר. א קאלנער, פון 50 גר. אנ׳אויבערהעמד. ס׳ווערט געפארבט אלערליי דאמען- און הערען-גארדעראבען.

שייטלען
מיט פאריזער שרינדעז
ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
צו בילליגע פרייזען
אנדולאציע און מאניקור
ביי קערש, סטווראווא 15

Dr
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראזי-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

קליינע אנאנסען!
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

אלע פאליסען-לעבענס
פערזיכערונגען
פון יאהר 1923 ביז 1932
וואס זענען געמאכט געווארען אין פערשידענע וואלוטעס, געצאהלט א געוויסע צייט און שפעטער אויפגעהערט צו צאהלען, קאן מען פאר זיי געלד בעקומען און ביי ערגוליערען די פאליסען, זענען די איינגעצאהלטע געלדער נישט פערלוירען.
ווענדען זיך טעגליך פון 5 ביז 8 נאכמ.
אין די בעקאוסטע ביורא
B.MANN, Piotrkowska 10 m. 14

כירורגישער קאבינעט
Dra med.
M. Kantor
איז געווארען איבערגעטראגען
אויף זשעלאנא 5
טעל. 112-22
נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו.
לעמשניצע-פרייזען.

ווי ביליג פאר דאמען
נאר 2 זל. ווערען פאר איבערגע-
מאכט די עלטעסטע
היטע!
אויף גאנץ ניי און
אויף נייע היטען צו
3.50 נעדענקט
די אדרעס
„TOLA"
23 Żawadzka 23
II wejście parter.

ווערקשטעל שירמס — פון — און שפאציר-שטעקענס
ס. פייגענבוים
לאדז, נארוטאוויטשא 19

אמפפעהלט אך א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען. נעהמט אן אלערליי רעפעראטורען פון שירמס און שטעקענס.

פריוע פאסטענס

א קוואליפיצירטער געזעלען ווערט געברויכט ביים דאמען-שניידער א. זייד-מאן, פילסודסקיעגא 49. 6071

א קוואליפיצירטע סוועטער-נייהערין ווערט געזוכט אויף זגערזשער 40, וו. 32.

נויטיג א וויקלער (רין) צו שטאפנגרן ביי סאסנאוויטש, פאמארסקא 35. 6074

א קראפט-שפולער (רין) ווערט גע-זוכט אין דער סוועטער-פאבריק פלאץ וואלנאשטשי 3. 6082

קוואליפיצירטע הערען-שניידער-ארבייטער קענען זיך זאפארט מעלדען פיעטרי-קאווער 64, 4-טער איינגאנג וו. 45.

לאקאלען!

א בעזונדער צימער אלס סובלאקאטאר פאר א שניידער-ווערקשטעל ווערט גע-זוכט. אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער ליטערע „M." 6073

צו פערדינגען א שטוב, געאייגנעט פאר געשעפט אדער א פראקטיקע אין בעסטען צענטרום פון שטאט. צו ערפאה-רען ביי לייוראוויטש, אגראראווא 1, לינקס, 2. שטאק. 6080

אנ׳ארט צו שלאפען פאר יונגעלייט ביי אנ׳אנשטענדיגע פאמיליע. שרוד-מיעסקא 4, וו. 15, יאבלאנעק. 6079

ערטער אויף נאכט-לעגער אויס׳ן טאג, ווי אויך אויס׳ן חודש, ביי זאנדעל, פילסודסקיעגא 19. 6081

פערשידענעס

א פאסטען קריגט מען לייכטער, ענדיגענדיג א קורס בוכהאלטעריע 25 זל. און קורס מאשין-שרייבען—10 זל. אינפאר-מאציעס אין ביורא, צעגעלניאנא 25.

א יונגערמאן זוכט א פאסטען געגען קויציע מיט גוטע רעפערענצען. אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „L." 6076

איך זוך שוין צו קויפען א 156-ער שטרימף-הענד-מאשינדעל מיט דאפעל-זויל אין גוטען צושטאנד. זגערזשער-גאס 64 וואוינונג 28 אפיציינע. 6075

בעקאנטמאכונג. איך זוך אנ׳ארבייטער, א קוואליפיצירטער רענדער-מאכער ווי אויך א זאקען-מאכער מיט אנ׳אייגענע מאשין נומער 156. קאן בעקומען אויף לוין ארבייט. באלוט, מאסארסקא 2 6077 וויינגאלד.

כירורגישער קאבינעט
Dr. med.
J. Szreiber
געפינט זיך יעצט אויף
Narutowicza 9 tel. 122-95
אפעראציעס, אפאטרונקעס, היילט וועלטקעס א.א.וו.
נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.
לעמשניצע-פרייזען.

Dr. med. J. PIK
Al. Kościuszki 27 tel. 175-50
נערווען-קראנקהייטען.
ספעציאליסט פון נערווען-קראנקהייטען און סעקסועל-נערוועו-ליידען.
עמפפאנגס-שטונדע פון 5—7 נאכמ.

כירורגישער קאבינעט
— פון —
Dr. med. **A. FOKSZAŃSKI**
Piotrkowska 101, tel. 210-76.
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 אווענר.
אפעראציעס, אפאטרונקעס, קאטאר, דיאטערמיע א. ז. וו. לעמשניצע-פרייזען.

Dr. med.
Ignacy Grynberg
ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

געזונט איז אנ׳אוצר
Primeros PREZERWATYWY
איז די גאראנטיע פארן געזונט

Poradnia
WENEROLOGICZNA
הויט און ווענערישע קראנקהייטען
זאוואדזקא 1
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד, זונטאג און תגאות פון 9—2 מיטאג.
א וויזיט 3 זל.
פון 11—5 נאכמ. נעמט אן א פ״י-דאקטאר.

Dr. med.
LEON FUCHS
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף וואלטשאנסקא 65
(רוג אנדזשעיא) טעל. 172-44

כעמיש-באקטעריאלאגישער
לאבאראטאריום
מ. שאץ
לאדז, פעטריקאווער 37.
טעל. 230-85
פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פער-גיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין נויט, פאר הויקערס אהן פיס.

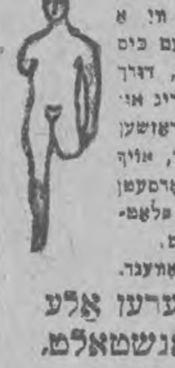

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט אראפ אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג אוי-שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעזונדערע: זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויף פאר הויקערס, לייבגורטן ספעציעלע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.
עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

זייט דעם ערשטען אכטאבער ד. י. ווערען אלע קראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
אכטונג

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט
Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

אויף דעם וועג דריק איך אויס מיין הערצליכסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה׳ דיר. י. ראפאפארט וואוהנהאפט אין לאדז וואלטשאנסקא 10 (פראנט פארטער). פאר זיין אויסקורירען מיך פון א שווערען ברוך-קראנקהייט אויף וועלכע איך האב א לאנגע צייט געליטען.

מאיר גערשנאוויץ,
לאדז, ווסכאדניא 6.

קלעפסידרעס
צו זעהר בילליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער שטאט.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אין היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פאהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבעררייסען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר׳ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
מאר׳ן טעקסט—18. פרייטאג און ערב-יו״ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 ... 60— ... 4
זאכ׳ן טעקסט—12 ... 18—
פליסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט